MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA, ART I POLÍTICA

Preu : 30 cèntims - Pelai, 62. Telèfon 15300. - Subscripció : 3'50 pessetes trimestre

Any III. Núm. 148 - Barcelona, dijous, 3 de Desembre de 1931

Ja estem constituïts. Tant de bo no ens calguin reconstituents.

HISTORIA ENDAVANT

La Constitució del 1931

Ja tenim Constitució. Això vol dir, ací i a tot arreu, que hi ha revisionistes. Aquests es divideixen en dos : els uns que, simplement, cerquen de combatre de biaix el règim republicà ; els altres, republicans de cor, però disconformes amb el text constitucional tal com ha romàs redactat.

Luis Jiménez de Asua, Angel Ossorio y Gallardo i Manuel Cordero, de la Comissió constitucional

Els primers, com que van a la seva, afecten una gran pressa ; voldrien que tot just l'endemà de l'aprovació, comencessin les baralles.

Els altres, més serens, més ponderats, es fan càrrec que només amb el temps i en vista de les coses vagi adaptant-se la Constitució escrita a la natural. S'adonen, també, que, convalescent el país de la intoxicació violenta dels últims temps d'opressió, els quals, per força han necessitat l'emètic de manta demagògia, no és pas ara l'hora més avinent per encertar retocs ni matisos. I, com tothom qui estima, saben d'esperar.

Heus aquí, doncs, davant nostre el text de la Constitució espanyola que passarà a la història sota el nom de Constitució del 1932 i que seguirà en ordre cronològic la del 1876. Comparada amb la seva antecessora, és minuciosa i una mica trinxada. Hom veu que és fruit de temps més complexos i turmentats per dins ; així com l'altra n'era d'una època lassa de convulsions i violències, i així nasqué parca i circumspecta ; l'una qui sap si parla amb excés i peca de desmanegada ; l'altra apar, sota una superficial correcció de levita i barret de copa, que no vulgui dir res : quina és superior?

Nosaltres preferim, mal per mal, les coses obertes, esbarjoses, a les recloses i estretes : les primeres, podríem dir, donen més facilitats a totes les componendes, com fan les persones efusives.

Comença l'articulat amb una declaració una mica boirosa : que Espanya és una República de treballadors de totes classes. Però és innegable que assenyala una bella aspiració i que, en encapçalar la llei fonamental d'un poble, els legisladors poden permetre's d'idealitzar un xic el seu retrat. Això sempre pot marcar una doctrina i una tendència ; no neguem que en aquest cas, la tendència és socialitzant ; però si ho mirem de prop, veurem que la paraula «treballador» seguida de l'afegitó «de totes classes» deixa un gran marge a les realitats socials i polítiques. A més, hom ha de veure-hi una reacció contra el règim anterior, que s'hauria ben pogut anomenar «Monarquia militarista-clerical».

Altrament, un estret criteri jurídic rebutja com una monstruositat de dret, que la llei constitucional contingui disposicions que pertoquen a les lleis orgàniques i, àdhuc, a lleis especials, com són ara les disposicions referents a la propietat privada, a les ordres religioses i al divorci. La llei fonamental, segons els cànons del dret polític, s'ha de limitar a consagrar unes estructures esquemàtiques les quals delimitaran les dimensions de la matèria jurídica subsegüent : una mena de fites o de motllo. Però els que s'aferren a llur puritanisme jurídic, potser obliden un xic que hi ha la història, la qual, sovint, es complau a crear coses orgàniques que, seguint una llei biològica, depasen la simple geometria. Un Estat és un equilibri dinàmic, no un d'estàtic. La paraula Estat enganya etimològicament : sembla que hagi d'ésser quelcom absolutament estàtic o estable i només ho és en quan ho permet la fluència incoercible de la història. I ai de l'Estat que vulgui ésser massa rígid en les seves estructures! Car la matèria viva en perpetu esdevenir, allò que no pot tòrcer, ho trenca.

Si no ho miréssim amb criteri històric, tota la Constitució anglesa, la més antiga i sòlida de les que viuen, seria una aberració de cap a cap. Però el que ho cregués així no veuria que hi ha més aberració a voler superposar una construcció mental immòbil a un cos existent i movible, que ocupa un espai i neix, viu, creix i mor a través del temps.

Nosaltres els catalans tenim encara una altra preocupació davant de la Constitució espanyola : l'Estatut. Segons quins errors s'haguessin comès dintre la redacció del text, podia esdevenir que els drets i la voluntat de Catalunya, solemnement expressats pel seu poble, es trobessin inclosos per unes paraules escrites a la llei del cos total de l'Estat. Evidentment que, en tal cas, Catalunya no podria pas resignar-se a pagar innocentment les equivocacions d'altri. Ni en bon principi de dret s'hi veia obligada. Però, de fet, no hi havia procediment còmode ni ràpid d'esmenar aquell estat de coses lesiu als drets i voluntats de Catalunya.

Juan Castillo i Carlos Blanco, de la Comissió constitucional

S'obria altra vegada una era de discussions i malentesos, en detriment, és clar, de Catalunya, però també de conjunt hispànic.

Per això, tothom, uns i altres, malgrat les rancúnies seculars que no s'esvaeixen en quatre dies, han tingut cura de superar els estats sentimentals i, per ara, podem assegurar que no hi ha en tots els títols i articles de la Constitució res que, en lletra o esperit, sigui obstacle al pas de l'Estatut que s'ha volgut donar el nostre poble en un plebiscit unànime.

Algú es plany que aquesta porta sigui molt estreta : però n'hi ha prou que sigui suficient. El nostre amor constant a les nostres llibertats i, esperem-ho, el respecte als grans principis de la democràcia i el dret, que són la raó de naixença i vida de la República Espanyola, faran la resta.

En resum : tenim Constitució : que sigui per molts d'anys i que, si modificacions calen, vinguin pel seu ordre i saó ; ha finit el temps de les sotragades i les lluites. No ens convé renovellar els treballs d'un infantament.

Més aviat seguir la corba suau i plena de la vida.

De Dijous — a Dijous

Estil periodístic

Tothom que té una certa responsabilitat en alguna publicació, es troba, una pila de vegades al dia, davant el terrible problema de l'original a publicar. Sobretot, si la publicació vol tenir un esperit selectiu — dintre els límits a què cal sotmetre's en aquestes latituds —, el problema pren caràcters anguniosos en molts moments. (S'entén que parlem més per les publicacions destinades a un públic heterogeni que no pas per les especialitzades en determinades activitats.) Potser li ocorrerà de trobar-se amb excés d'original, mirant només la quantitat, però per relaxada que tingui la consciència, no podrà pas publicar-lo tot : al contrari, feta una tria, ben poc li'n quedarà d'utilitzable. I això no sols per la qualitat, sinó perquè cal tenir en compte, a més a més, que no hi ha ningú prou insensat per reduir-se a voler que la publicació en la qual li escau una certa responsabilitat, es formi per alluvió, perquè tota publicació ha d'aspirar lògicament a regir-se per un cert criteri, a sostenir un determinat to, a ésser alguna cosa estructurada.

Aquest responsable de consciència de què parlem, trobarà el seu major obstacle, el més difícil de superar, en els proveïdors d'articles. Es veurà en el cas, tot sovint, de no saber a qui encarregar de tractar un tema que al seu judici cal tocar, responent al pla i al criteri de la publicació.

En realitat, a Catalunya no hi ha prou gent que escrigui (que escrigui com cal, s'ha d'afegir) ; el país, per ara, no dóna per més, I, encara, hi ha matèries que ací no són tocades per ningú — i aquest és un dels motius de més angúnies del responsable d'una publicació — o bé són tocades d'una manera que només pot passar a falta de cap altra cosa. Volem referir-nos a l'escassetat d'articulistes proveïts del que, concretament i per entendre'ns de pressa, se'n pot dir estil periodístic, el qual no té res a veure amb certs tòpics que circulen a temporades i s'encomanen de l'un a l'altre amb aquella facilitat que dóna la manca de sensibilitat combinada amb les ganes de no fer cap esforç.

En dir estil periodístic, ens volem referir a aquell que ha de tenir tot article destinat a un públic vast, potser poc interessat per la matèria de què es tracta (potser perquè no li és prou coneguda), però capaç d'interessar-s'hi si aquesta li és exposada en una forma que no tingui res d'ensopida, ni de pedant, ni de falsament transcendental.

Aquesta traça, els millors exemples de la qual es troben en el periodisme francès i anglès, és encara difícil de trobar en les publicacions catalanes. Hi ha una gran afició a tractar temes d'un interès poc apremiant, i, per afegidura, a tractar-los d'una manera, correcta si es vol, però mancada d'allicient.

Ha estat també copiosament observat que hi ha encara una afició més terrible : la de no tractar temes concrets, sinó temes doctrinals, a base de repetir i glossar sense novetat ni esperit de síntesi, quatre coses trobades en llibres pèssimament traduïts la major part de les vegades. Sobretot la majoria de debutants que aspiren a sortir de la ineditat, cauen per aquest cautó.

I qui sap si el mal pitjor no és que els originals d'aquesta mena i de les altres impublicables hagin d'anar al cove, sinó que ningú no alliçoni llurs dissortats autors.

MIRADOR INDISCRET

El sopar als pintors Domingo, Serra i Sisquella

El sopar d'homenatge que MIRADOR dedicarà als pintors Francesc Domingo, Joan Serra i Alfred Sisquella pels premis que han obtingut en el concurs Montserrat vist pels artistes catalans, tindrà lloc una vegada estiguin exposats a Barcelona els quadros que prengueren part en aquest concurs, cosa que serà segurament la setmana que ve.

Aquest homenatge a la persona dels tres joves mestres, MIRADOR voldria que ho fos a la pintura catalana de les noves promocions que tan bé han satisfet les esperances que en elles teníem posades i que amb l'esmentat concurs han ratificat una vegada més.

Vistes les obres, que seran exhibides, com diem, ben aviat, el nostre públic haurà de constatar com és de justificat aquest homenatge, el qual no vol ni voldria representar cap minva en la consideració que ens mereixen altres artistes d'alguna promoció anterior que també han estat premiats ni tampoc els pintors joves que han obtingut una qualificació menys important. Honorant els nostres tres amics que són, dels joves, els que han estat guanyadors dels tres millors premis, MIRADOR entén honorar també tota la jove pintura catalana, que en ells assoleix una magnífica representació.

El número pròxim de MIRADOR i la premsa diària donaran la data exacta del sopar i altres detalls.

Les bromes dels arxius

Un parell de diaris madrilenys publicaren la fotografia de Rossi, cap feixista, en lloc de la del bandit cors Rossi, el qual s'ha lliurat a la policia francesa. Un dels dos rotatius confessà alegrement la planxa, i digué que la confusió era naturalíssima, donada l'especial naturalesa del feixisme.

Les angúnies anaren a càrrec de l'altre diari, conservador i monàrquic del 14 d'abril. Ens consta que el seu director, tot mirant-se les pàgines d'anuncis, exclamà :

—*Suerte que no hemos dado el fabricante de vermut!*

L'afer, encara

I ara que parlem de confusions, explicarem la broma que féu córrer un amic nostre, aleshores de la lluna plena de l'afer Bloch. L'home començà a escampar entre les amistats que el Bloch visitant de Barcelona no era pas el marit de madame Hanau, sinó un vulgar Lazare Bloch, ciutadà francès.

Com sigui que *La Publicitat* havia publicat una nota fent unes remarques sobre les variacions fisionòmiques de M. Bloch des del procés de *La Gazette du Franc* fins a l'actualitat, l'espècie de la confusió trobà molts adeptes. Un dels convençuts, ja deia :

—En aquest cas, la bomba Bloch es convertiria en una sínia vulgar.

Després de dir això, l'home notà que estava rodejat d'*aferistes* entusiastes. I com a mesura de precaució no va precisar quins eren els ases que rodaven la sínia.

No per res...

Es sabut que el pretext falsament allegat pels agressors del company Tomàs, era que aquest havia retransmès a la premsa madrilenya la informació de *La Publicitat* sobre l'afer Bloch. L'Agència Fabra, naturalment, també circulà la nova a l'estranger.

Per això aquests dies, cada vegada que En Tomàs, funcionari de l'esmentada Agència, fulleja la premsa francesa i veu que han estat escamotejats els telegrames sobre l'afer Bloch, ens diuen que l'home deixa anar un sospir de satisfacció.

No per res...

Una associació benèfica

Es diu que els periodistes que fan informació a la Generalitat i a l'Ajuntament han acordat constituir una associació que no tindrà altre objecte que el d'auxiliar-se mútuament en cas d'agressió o atemptat personal. No es pagarà cap quota i només es contribuirà, a prorrateig, a les despeses d'enterrament.

Sembla que en el curs de les converses organitzadores, algú proposà que fossin nomenats socis protectors els senyors Aiguader (Artemi) i Vàchier.

Manera de protestar

L'Opinió, abrandada per l'entusiasme, digué unes frases irreflexives que foren amb raó considerades molestes pel personal de l'Hotel Orient.

Una comissió, composta pel *chef* de cuina i els *maîtres*, es presentà a la redacció del diari esquerrà. En absència del director, els rebé el cap de redacció. Els comissionats feren protestes vivíssimes d'adhesió a l'Esquerra Republicana de Catalunya. Els dolia que fos precisament l'òrgan del *seu* partit el qui posés en entredit llur honorabilitat professional i venien a oferir un sopar a tota la redacció de *L'Opinió*, per a demostrar així que el personal de l'Hotel, etc., etcètera.

El redactor de la casa estava emocionat. Quan el *chef* de cuina digué :

—I precisament en aquests moments vénen a celebrar a casa nostra el sopar en honor d'En Solà Cañizares! No sap vostè la pena que ens fa servir-lo... Nosaltres els voldríem demostrar a vostès...

El periodista contestà :

—Ja ho tinc! Deixeu que demà es cremin els canalons!

Però els incidents del sopar d'abans d'ahir foren més greus.

Confusió agrària

Diumenge passat, a un poble de la ribera del Ció — no era Preixens —, Martí Esteve explicava en un míting les activitats de les minories parlamentàries. El públic, no massa erudit en aquestes qüestions, el seguia un xic desconcertat. Martí Esteve es referí concretament als agraris, als quals qualificà de monàrquics disfressats. No pogué acabar les seves paraules, fou tallat per uns sorollosíssims aplaudiments i moris frenètics de l'auditori.

Després tot es posà en clar : el públic havia pres els socis del casino rival d'aquell on es celebrava l'acte, el «Centre Agrari Comarcal», pels agraris de què parlava el diputat.

Erudició pictòrica

La setmana passada a Madrid tingué lloc l'Assemblea de la Federació d'Estudiants hispànics. Una de les seccions, la de Belles Arts, feia sessió nocturna.

Un andalús s'aixecà a parlar i després d'un llarg discurs entrà a parlar de «*unos frescos de nuestro compañero Rafael*».

Tot seguit es sentí una veu :

—*Calla, que el fresco eres tú.*

L'efecte fou fulminant.

Les festes imaginàries

Retallem d'*El Noticiero Universal* :

«Aclaración. — *Con motivo de la enfermedad que desde hace tiempo aqueja al señor vizconde de Belloch, nos comunica su hermana política, la señorita Isabel Llorach, que la fiesta que anualmente celebra en sus salones para festejar su onomástica, este año tuvo un carácter muy íntimo, no asistiendo por lo tanto a la misma las personas que al dar cuenta de la misma enumerábamos por involuntario error.*»

Com es veu, el redactor de societat de l'esmentat diari nocturn està dotat d'una fantasia tan illimitada, que no sols és capaç de fer la ressenya d'una festa a la qual no ha assistit — tot repòrter sap fer-ho — sinó d'inventar-ne una que quasi no ha existit i de detallar la nombrosa i distingida concurrència que hi ha assistit.

Per la concòrdia

Diumenge passat a Vilanova. Acaba d'arribar Francesc Macià a l'Ajuntament i l'alcalde creu convenient aparèixer al balcó per a dedicar uns mots escaients a la multitud que aplaudeix el President de la Generalitat. El final és digne de les millors «piquiponianes» :

—Visca Catalunya *libre*!

Retrat més, retrat menys

El senyor Francesc Macià resta satisfactòriament impressionat en adonar-se que la seva fotografia ocupa un lloc preferent del saló dedicat a les sessions municipals. El popular alcalde de Vilanova cuita a fer-n'hi l'aclariment :

—Veurà, com que ja n'hi havia d'altres, vàrem pensar : hi posarem el seu.

No ve d'uns pams

Fa estona que dura la recepció dins les sales de l'Ajuntament i el pergamí nomenant el senyor Francesc Macià fill predilecte de Vilanova, segueix exposat a l'aparador d'un acreditat establiment de la localitat. L'alcalde, finalment i amb el nerviosisme al roig viu, prega al secretari :

—Cuiti, faci anar a buscar el *plano*!

Afortunadament, el secretari entén a la perfecció el llenguatge «piquiponià» i uns minuts més tard el pergamí era entregat al President en mig d'aplaudiments.

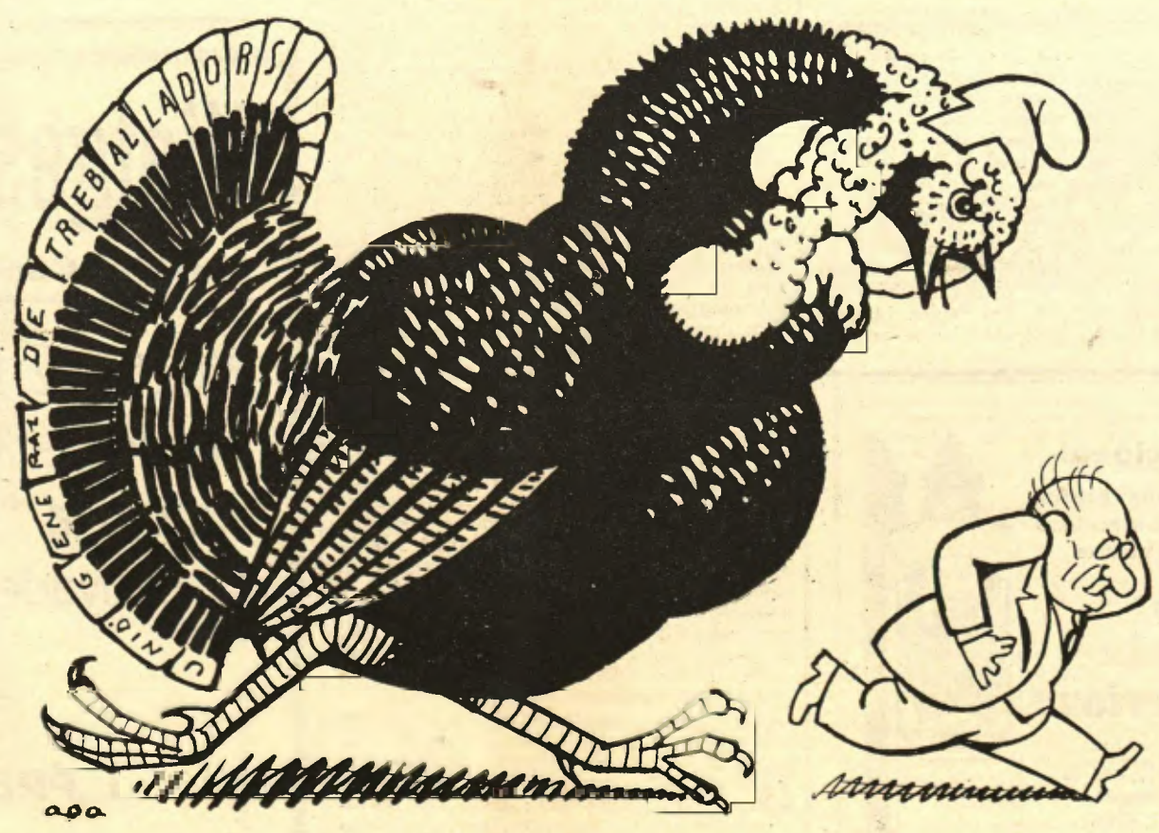

PER FI, EL "PAVO REPUBLICANO"

Els models de bell parlar

El mateix alcalde en ocasió d'una visita que li féu una personalitat i parlant de vies de comunicació, digué:

—Es indubtable que els viatges seran molt més ràpids d'ací un quant temps, quan totes les carreteres estiguin *esmerilades*...

Generositat sardanística

Divendres passat llegíem en un periòdic la següent gasetilla sardanística:

«El Grup Sardanista «Colla Sant Medí» celebrarà una ballada de sardanes a profit de les criatures que neixin el dia 3 de març de l'any 1932, festa popular de Sant Medí. Aquesta tindrà lloc al carrer de Manso, entre Borrell i Viladomat, diumenge vinent, dia 29, de tres a sis de la tarda.»

Veritablement, els mortals que neixin el dia 3 de març vinent es podran donar per satisfets. Es podran fer el càrrec que han tret la rifa. Ara que si en neixen massa, els deurà tocar cosa d'un ral a cada u.

Les cites clàssiques

El senyor Parera, excellent industrial i bellíssima persona en tots conceptes, l'altre dia, parlant amb uns amics sobre la crisi general que travessa l'economia de tot el món, tingué una frase felicíssima que volem que arribi als nostres lectors. Heus-la ací.

—El que passa és que totes les nacions s'han ocupat massa d'acumular or, or, or. I és clar, els ha succeït allò que li va passar a aquell rei grec de l'Edat de pedra...

El mètode Ollendorff

Fa uns dies, un telegrama que registrava a *La Humanitat* unes oscillacions de la lliura esterlina, era encapçalat així: «Les campanes al vol, se'ls ha després el badall.»

Tothom cregué en un empastellament. Però heus ací que el senyor Angel Estivill, redactor del títol, a la taula d'un cafè explicà la clau als amics:

—Quan la lliura puja, els anglesos engeguen les campanes al vol. Si de cop i volta baixa, és el badall que se'ls desprèn.

No cal dir que l'explicació fou celebradíssima. Un contertuli que coneix les idees comunistes del senyor Estivill, comentà:

—Això és el marxisme aplicat als telegrames!

Toca ferro!

Aquests dies al soterrani de la Plaça de Catalunya, hi ha instal·lada l'Exposició Monogràfica de la Rambla de les Flors. En un dels plafons de l'escala de baixada, hom ha clavat un tapís que diu que representa la Rambla en l'any 2000. El recomanem als lectors. Es quelcom d'una comicitat insuperable.

Un amic nostre preguntà a un dels organitzadors de l'Exposició el motiu d'haver penjat aquella fantasia. Li respongueren:

—L'autor vingué recomanat d'En Campalans.

I el nostre amic digué simplement:

—Ah!

Pretensió enraonada

A propòsit de la mateixa Exposició, en la qual s'ha recollit tot el que de prop o de lluny fa referència a les nostres Rambles. Ens diuen que el famosíssim senyor Roure, autor de comèdies, ha demanat que d'una manera o d'altra es conjumini al soterrani una representació de *La florista de la Rambla*.

Contra el que hom pugui suposar donat l'eco precedent, amb aquesta sollicitud el senyor Campalans no hi té res a veure.

Els revolucionaris

En Miquel Faure és un dels més joves i més abrandats comunistes del Bloc Obrer i Camperol.

L'altre dia, en l'habitual tertúlia del Cafè de la Rambla, algú li feia remarcar, bromejant, que potser desdeia que, essent comunista, anés vistentment calçat amb uns magnífics botins.

—Es que així tothom podrà veure — cuità a dir ell — que nosaltres no volem fer la revolució per poder dur botins... perquè ja en tenim.

Do de profecia

Un dels minyons que actua més a primer pla entre la milícia de la Lliga, és a dir, en el que podríem anomenar les tropes de xoc del partit, és el secretari perpetu de la Joventut i conegut escriptor Octavi Saltor. De molt jove, demostrà el seu tremp i la seva inspiració de poeta. N'és una prova convincent uns versos, una mena d'*ovillejo*, que escrivia profusament per les cobertes dels llibres de text. Fan així:

¿Quién es el hombre más sabio?
¡Octavio!
¿Y el estudiante mejor?
¡Saltor!
¿Y el sabio de más saber?
¡Soler!
Octavio Saltor Soler
es el as de los ases del saber.

Ara, a fi de completar la indiscreció, direm que la persona que ens ha comunicat aquests versos fa córrer que els sap gràcies a Tomàs Roig i Llop, gran amic de Saltor.

Gairebé asseguraríem sengles rectificacions en el nostre número vinent.

UNA NOVEL·LA DE BAROJA A LA PANTALLA

El pintoresc de la filmació

Pío Baroja ha passat per Barcelona. Va traslladar-se de la seva casa basca de Vera del Bidasoa, la teulada de la qual es troba coronada per *La veleta de Gastizar*. Un drac de ferro de grapes que amenacen alternativament els quatre punts cardinals. En la cua d'aquest drac—Baroja diu que és per neutralitzar la perversitat i la iracúndia — hi ha fixat l'anagrama de Jesucrist: J. H. S.

Escena de «Zalacaín». El personatge del mig és Ricardo Baroja, germà de Pío

Pío Baroja ha vingut ara a Barcelona per poder veure de prop i parlar amb sindicalistes, anarco-sindicalistes, anarquistes i algun que altre pistoler. El novellista basc comença a escriure un nou volum que titula *El Cabo de las tormentas*. Segons ens ha dit, alguns dels capítols es desenrotllaran a Barcelona i en aquells temps en què Martínez Anido i aquell sentimental de l'Arlegui disposaven de les vides dels ciutadans.

—Ja veurem si encerto en aquesta novella — ens diu Baroja —, i resulta *El Cabo de las tormentas* alguna cosa interessant. Això que en diem interessant és una paraula que serveix per tot. A mi aquestes coses revolucionàries m'atrauen poderosament. I amb una mateixa força allò que és material com l'espiritual. La dificultat es troba a encertar què farà la humanitat. Millorarà?... Arribarà a execrar els baixos instints?... O per dissort tornarà al seu estat primitiu?...

Baroja ens va parlant de l'acció, dels triomfs de la intel·ligència, de la farsa democràtica dels Parlaments d'Europa d'abans i després de la guerra... Tot ho va dient amb senzillesa i clarament. El seu to en parlar és un to menor, una cosa així com un parlar sense grans i sorollosos cops.

* * *

Una nit, Baroja fou invitat a l'estudi de la Paramount. A la sortida, ens anava parlant del cine!

—El cinema, en aquest moment històric, sembla que és una cosa important, no ja com a diversió tan sols, sinó com paraula sagrada. Ve a ésser com una fita o com una mena de Déu Terme. El món literari i artístic es pot dividir, segons diuen alguns, en dos grups: cinematòfils a una banda; cinematòfobs, a l'altra. Els primers esperen del cine una cosa així com el Sant Adveniment i els altres auguren que a força de pel·lícules anirem al caos, a la foscor i a l'abisme.

—Però, Baroja, vostè és o no incondicional del cine? — preguntem al basc.

—Jo, la veritat, no sóc dels cinematòfils incondicionals. Però tampoc sóc contrari d'això que en diuen l'art de la pantalla. Referent al cine, com en moltes altres coses, em sento una mica mussol. O sigui, de vegades ocell i altres rata. Tot el que sigui dinamisme, d'aire nou, sense tradició, un si és o no bàrbar en el cine, em satisfà. El cine, per ara, va evolucionant en la seva base científica. Però encara no li ha nascut ni el Shakespeare, ni el Cervantes, ni el seu Edgard Poe, ni molt menys el seu Dostoievski. Ara com ara, el cine és un art híbrid, mixte de literatura bastant dolenta i d'excellent fotografia.

—Creu que temps a venir el cine substituirà el llibre?...

—No ho crec pas — ens contesta —, i no ho crec perquè per al veritable aficionat a llegir, el llibre no té fàcil substitució. Per desgràcia, és ben cert que de dia en dia minven els aficionats a llegir, sobretot a Espanya. Per la majoria de la gent llegir constitueix un treball penós. Per alguns ve a ésser com si fanguessin. Però cal dir que pels aficionats que resten, reemplaçar el llibre pel film és del tot impossible.

—Es recorda, Baroja, de la filmació de la seva novella *Zalacain el Aventurero?*

—Allò va ésser molt divertit. Ja se'n deu recordar vostè que hi prenia també part. Faci memòria de com ens rebien la gent dels pobles i amb quin entusiasme prenien part en els episodis de conjunt. Els personatges de la meva novella vivien materialment entre la gent jove dels pobles. Recordo que a Fuenterrabía, com jo preguntés a unes noies si havien vist per allí al meu germà Ricard i al meu nebot Julito, que també filmaven la pel·lícula, em respongueren amb tota serietat: «Per aquí ara ha passat Zalacaín i al cafè de la cantonada, vostè, senyor, trobarà Miguel Tellagorri que està bevent sidra amb uns automobilistes.»

—I aquell Judas?

—No el podré oblidar mai. Ens mancava un personatge que encarnés el Cura Santa Cruz. No en trobàvem cap. Després de molt rodar pels carrers vells d'Irún, en un recó d'una sidreria amb el meu germà vàrem descobrir un home de cara sinistra. Caracteritzat i enganxant-li una barba podia servir magníficament per a filmar el cabecilla carlí. Li preguntàrem el nom: es deia Judas. Indagàrem el seu ofici. Com qui no dóna importància al que diu, ens va fer saber que feia pocs dies que l'havien llicenciat de presidi, on va estar set anys per unes punyalades. El vàrem contractar immediatament, recordi. A la nit de l'endemà i en una quadra de Behovia, jo, transformat en el lloctinent del Cura Santa Cruz o sigui el Jabonero, i vostè, amic Moragas, amb boina i fusell, donàvem escolta al gran Judas. Perquè res no hi manqués, mentre filmaven l'episodi de la detenció de Zalacaín, la nit ens va obsequiar amb una sorprenent tempesta.

—Vostè va quedar content d'aquella filmació de la seva novella?...

—Per què no?... Vàrem poder projectar paisatges i interiors del país basc. En aquest aspecte podem dir que procedírem amb tota honradesa. Res de mistificacions, encara que per molts, tota pel·lícula on no aparegui l'Alhambra o la Giralda o un bosc de palmeres, no es pot considerar com a pel·lícula espanyola. I no sé per què les palmeres han d'ésser molt espanyoles, encara que a Espanya no abundin i que les que hi ha siguin bastant ridícules, i no es considerin espanyols la noguera i el roure. No deixen d'ésser opinions absurdes. I no és més que una de les moltes manifestacions del regnat omnipotent del lloc comú. Molt ens vàrem divertir amb aquella filmació de *Zalacain*, no és cert? I més, molt més, en aquella taverna d'Arcale on aquells amics d'Irún, admirables aficionats a les salses i bons vins, també prengueren part en la pel·lícula. I quin sopar ens varen donar en la vella plaça! Com va riure vostè!... No he estat mai amic de presidències, però respecte a aquesta societat dels Chapelaundis, a base sempre de menjar, beure i rialla obligatòria, em considero ufanós d'ostentar el títol del seu director espiritual. Quins Chapelaundis, gent simpàtica i divertida! Tot el contrari a la majoria de la joventut d'ara, el defecte primordial de la qual és que és poc somiadora. Ni somien, ni els interessen els somnis dels altres, ni tan sols allò que altres somiaren. Però jo em pregunto: en què es refugiaran aquests joves quan arribin a vells i es trobin sense poder somiar?... Amb l'alegria que recordo la filmació de *Zalacain* i aquella desfilada de pelliculers que em donaven consells tan importants com: «*Don Pío, no recomiende usted a tal actor, que aquel otro es más plástico y no tiene los ojos saltones, aunque si el labio muy grueso y poco a propósito para filmar...*» Res, que durant tres mesos m'oferien ulls, llavis, celles, parpelles a l'engròs i a la menuda.

I com que aquest home és un conversador infatigable i jo — mal m'està el dir-ho — un altre, van rajant les anècdotes i les reflexions que aquestes suggereixen. De mica en mica, ens apartem del tema cinematogràfic i s'empelten en la narració altres anècdotes. Com aquesta que ara explicaré.

Recordo que mentre a Vera del Bidasoa s'impressionava el film *Zalacain el Aventurero*, va succeir, a Behovia, un episodi molt graciós. No cal dir que aquella frontera és pròdiga en contraban. Així com el barri de Triana és fornal de toreros, el carrer de Sant Vicens de València en dones boniques, Figueres en sardanistes i els bars de les nits de Barcelona en poca-soltes, Vera, Behovia i Irún donen més contrabandistes que cinc centes representacions de la *Carmen* de Bizet.

Doncs bé, durant el mes de setembre de 1928 (data de la filmació de *Zalacain*), cada tarda, a primeres hores, creuava el pont internacional un col·legi, integrat per uns cinquanta noiets acompanyats de tres ensotanats *hermanos*. Cal tenir ben present que els nois d'aquest col·legi, quan anaven cap a França, duien davantalets reglamentaris i descobert el cap. Res, allò era un veritable col·legi en vacacions que anava a fora.

El mateix els carrabiners de la duana espanyola que els gendarmes de la francesa, saludaven amb familiaritat els nois i *hermanos*. Res d'exigir passaports, ja es coneixien.

—*Buenas tardes.*
—*Buenas tardes.*
—*Bon soir.*
—*Bon soir.*

I així anava marxant la cosa. Un cap al tard de determinat dia, un dels carrabiners es va fixar que si bé els nois, quan anaven de Behovia a França lluïen l'esmentat davantalet reglamentari i al cap no duien capell de cap mena, en la tornada del quotidià passeig defensaven els seus cossos amb uns abriguets, lluïen als colls una entortolligada bufanda, cobrien el cap amb gorra i anaven enguantats.

Un interior basc de «Zalacain el Aventurero»

El carrabiner va traslladar la sospita al seu cap jeràrquic. L'endemà, a l'hora de tornada i en el mateix moment de passar per davant la duana espanyola, tot el col·legi amb els *hermanos* era detingut en nom de la llei.

Allò no era col·legi, ni els nois nois, ni els *hermanos* tenien res més de tals que la sotana.

Era tan sols una companyia de contrabandistes que passaven el frau a mil meravelles!... Les gorres i bufandes, com els abriguets i guants, provenien d'una fàbrica de Saint-Jean-de-Luz!...

L'enginy del contrabandista en aquella frontera és tan ric com pintoresc.

Però ara m'adono que ja començo a desviar-me del tema de l'article i aquí mateix l'acabo.

RAFAEL MORAGAS

L'APERITIU

El pintor Carles. — En aquest món tan ple de coses adorables, hi ha un reactiu que no falla. Aquest reactiu és el de l'edat madura. Els homes de cara i ulls que porten una mica de llum dintre d'allò que per entendre'ns en podem dir l'ànima, no arriben a demostrar l'autenticitat d'aquesta llum fins que arriben a la quarantena. Les joventuts massa tendres i massa verdes que es produeixen d'una manera genial, a mi em fan l'efecte d'uns *gigolos* de les Tres Gràcies, que generalment acostumen a donar molts disgustos a les famoses divinitats i elles no se'n poden acabar de fiar del tot. I és fàcil que un jove llampant arribi a donar una sensació fenomenal, perquè les Gràcies, encara que siguin el millor del millor que es cria en el país dels somnis, tenen els capricis de les grans *vedettes* carregades de brillants i de flors pansides, i s'encaterinen amb una cabellera ossiànica i amb un cor a tota pressió. El que és difícil i el que ja costa més és que un home amb els polsos pintats de grisalla i amb les vísceres un si és no és acidulades obtingui els favors positius de les Tres Gràcies. Quan l'home madur arriba a dominar les feréstegues i rosades divinitats, no en te prou amb la pueril vehemència i l'arabesc truculent i olla dels pocs anys; ha de dominar-les amb procediments més plens d'intel·ligència i de dolor, ha de jugar d'una manera forta i ha d'exposar la pell. Es per això que en la maduresa els artistes arriben a produir el pinyol precís i a donar el rendiment màxim; i si un artista ho és de debò, només en aquest moment perlejat i agre dels desenganys i les esgarrapades pot donar una exacta sensació de vida i de joia i de plenitud. I és també per aquestes raons que molts genis de vint anys arriben als quaranta amb un aire escorredís i amb una acaramel·lada i rancuniosa impotència.

Aquestes consideracions, que si no són originals jo em penso que són bastant justes, les feia l'altra dia contemplant la darrera exposició de pintures de Domènec Carles.

Aquest gran pintor i gran amic meu, quan era un cadell ja va tenir la sort d'ésser un brillant *gigolo* de les Tres Gràcies. Ha estat un dels joves artistes de més instint, i sobretot de més *chic*. Aquest *chic* especial de la pintura de Carles el salvava de tot; les seves teles eren apassionades, desconcertades, plenes de lluites i de contradiccions, però hi havia sempre una cosa elegant i múrria, una mena de vibració de cua de peix acabat de sortir de l'aigua, que feia que les seves flors i els seus paisatges tinguessin nervis de rosa i plata, que són els colors que gasten els toreros més fins del món.

Domènec Carles ha estat un home de passió; si la paraula «inquietant» no estigués tan desprestigiada, diria que ha estat un dels pintors de més inquietud; s'ha rosegat els punys i els pinzells i s'ha tornat curt de vista de tant mirar les venes i les galtes de les roses. Ha pintat unes roses grasses, carregades de sang i de color, unes roses «nutritives» i desconcertants. Ara ja les coneix tan bé, que els pinta l'ànima i les fa esmolades i tènues; unes roses que s'apunten i que viuen d'una manera fascinadora només que amb una tènue inflexió del pinzell.

I ara Carles ha arribat a l'edat madura, i ara no sé si la inquietud li mossega els polsos, però si és així, ho dissimula meravellosament. Domènec Carles fa l'efecte d'un senyor que es posa davant d'una tela i diu: «Ara faré el que em donarà la gana. Faré una cosa pensada, meditada, la resoldré fins a les últimes conseqüències, però li posaré unes ales vives que no acabaran de tremolar mai.» La maduresa ha estat el reactiu implacable de l'art d'aquest pintor, i ell de la lluita amb la maduresa n'ha sortit triomfant, i ara no em puc estar de dir que per mi ha entrat de ple en el gran moment de la seva pintura.

Són molts els pintors que arriben a fer de llur enginy un producte *standard*, i van rondinant pel taller amb un aire dormilega i declamatori. Carles, amb un gest molt *chic* i molt responsable, ha obert una exposició per demostrar-nos que ell és tot el contrari d'aquests pintors; jo estic segur que el meu amic deu tenir una certa fe amb aquesta noblesa i aquest aplom que els déus acostumen a donar a l'edat madura de llurs escollits.

Ell, que havia estat un *gigolo* de les Tres Gràcies, ara a plena consciència es proposa posseir el somriure autèntic d'aquestes tres xicotes celestials, però ara d'una manera perdurable i definitiva, d'aquella manera que va més enllà de la mort, i que passa per damunt de totes les ganyotes dels estripaqüentos d'aquesta vida.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

Viatges Marsans, S. A.

Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA

Bitllets de Ferrocarrils Nacionals i Estrangers - Passatges Marítims i aeris
Viatges a "Forfait" - Excursions acompanyades - Peregrinacions, etc.

INFORMES
I PRESSUPOSTOS GRATIS

PEL PRESTIGI DE L'AJUNTAMENT

Potser en farem un gra massa!

No ens hem distingit per fer campanya contra la majoria de l'Esquerra a l'Ajuntament. Ens fem càrrec que es tracta d'un partit nou i d'homes nous sense experiència. També ens fem càrrec que la candidatura que va presentar l'Esquerra a l'hora de les eleccions era improvisada i que ni l'Esquerra creia en la possibilitat de treure tants regidors. Eren una tropa de xoc, en dir això, caure en el tòpic de dir que els homes de la Lliga són monàrquics i partidaris de la implantació d'una dictadura. Volem dir, senzillament, que un desprestigi de la representació popular sempre serà beneficiós a les dretes, perquè afavoreix el retraïment electoral.

Fa molts anys que les lluites polítiques tenen, a Barcelona, un tarannà semblant,

La presa de possessió de l'actual Ajuntament

uns noms de batalla, i els prohoms del partit no dissimulaven que no es tractava d'una candidatura administrativa, sinó revolucionària. Però aquells homes avui són regidors i, per conseqüent, tenen una responsabilitat i seria perillós insistir en aquell punt de vista.

Es a dir, que hi ha motius per concedir un marge de benevolença. Després de set anys de dictadura, hi ha pocs homes bregats en les lluites parlamentàries, amb capacitat d'anullar l'actuació d'homes ja curtits en aquests afers. Però aquest punt de vista no exclou el dret de crítica per la nostra banda.

La nostra crítica no és adreçada als principis que defensen els homes de l'Esquerra; va dirigida a llur actitud. A cada sessió consistorial hi ha un escàndol. I no s'hi val a donar la culpa a l'oposició: és la majoria la que ha de tenir el control dels debats. I consti que aquest control pot mantenir-se sense atropellar els drets de l'oposició i deixant-li la màxima llibertat. Donar la culpa a l'oposició del que la gent en diu «els escàndols municipals» seria innocentíssim. Es un problema d'autoritat. Si un professor sap fer-se respectar per cent alumnes, més fàcil ha d'ésser-li a la majoria d'una assemblea dirigir un debat.

Ni amb crits, ni amb paraules gruixudes, ni amb renecs, ni parlant de guillotines, ni omplint d'amics la tribuna pública és possible de guanyar un prestigi d'autoritat. La sessió de la setmana passada té massa precedents per a poder allegar que la majoria va tenir una mala nit. Hi ha dotzenes de procediments per evitar que una assemblea doni un espectacle, i aquests procediments estan a la mà de la presidència i de la majoria. Per barallar-se cal ésser dos, i és difícil fer creure que una minoria pot fer ballar el cap a una majoria que en moltes ocasions compta amb l'ajut d'un equip d'aliats molt ben entrenat en les lluites de l'hemicicle municipal.

Voldríem que els homes de l'Esquerra Republicana reflexionessin una mica sobre llur actitud a les sessions, que desprestigia, més que el partit, el règim de representació popular; que és el que en definitiva busquen les dretes perquè els convé. No volem, i val la pena d'aprofitar l'experiència dels primers vint anys d'aquest segle.

Les campanyes de desprestigi personal a penes han aconseguit canviar mai l'opinió del cos electoral. La gran majoria vota pels homes que es dirigeixen al poble i donen la sensació que lluiten per ell. La resta vota la Lliga, perquè és l'única força cohesionada de dreta. Malgrat tot el que s'ha dit de l'actual Ajuntament, el resultat electoral, si novament s'acudia a les urnes, fóra sensiblement el mateix.

Però el desprestigi dels organismes d'elecció popular té per conseqüència el retraïment electoral de gran part de la massa popular que vota els homes d'esquerra. I no perjudica la Lliga, que compta amb una massa d'electors disciplinats, els quals amb llur vot defensen un ordre de coses, votant pels seus homes perquè els pot creure, si res més no, intelligents.

A qui aprofita més sinó a la Lliga, la sensació que l'Ajuntament està format per una colla d'esqueixats que no s'arribaran a entendre mai? Combatent les idees i els homes de l'Esquerra, la Lliga no restarà cap vot a aquesta. Però contribuirà que molts electors deixin de votar fastiguejats de veure que *tots els polítics són iguals*.

Per què, doncs, els homes de l'Esquerra s'entesten a convertir la més petita envestida de l'adversari en una batalla formidable que, en definitiva, no fa sinó ajudar el joc dels seus enemics polítics?

Que no facin massa cas dels diaris que fan mofa d'ells i escoltin amb resignació els atacs de la minoria adversa, i vagin fent llur camí. Després, quan es torni a consultar el cos electoral, cada u presentarà la seva fulla de serveis. I és sobre això, i res més que això, que el cos electoral haurà de decidir. Amb la seva actitud d'ara, responent amb una excitació desmesurada als atacs intencionats de l'oposició, els homes de l'Esquerra només aconseguiran fatigar la part de poble que no votarà mai les dretes.

Ara és l'hora de consolidar organismes de govern d'esquerra. Però sense truculències, ni bravates, ni *latiguillos*. Sinó fent obra positiva.

W.

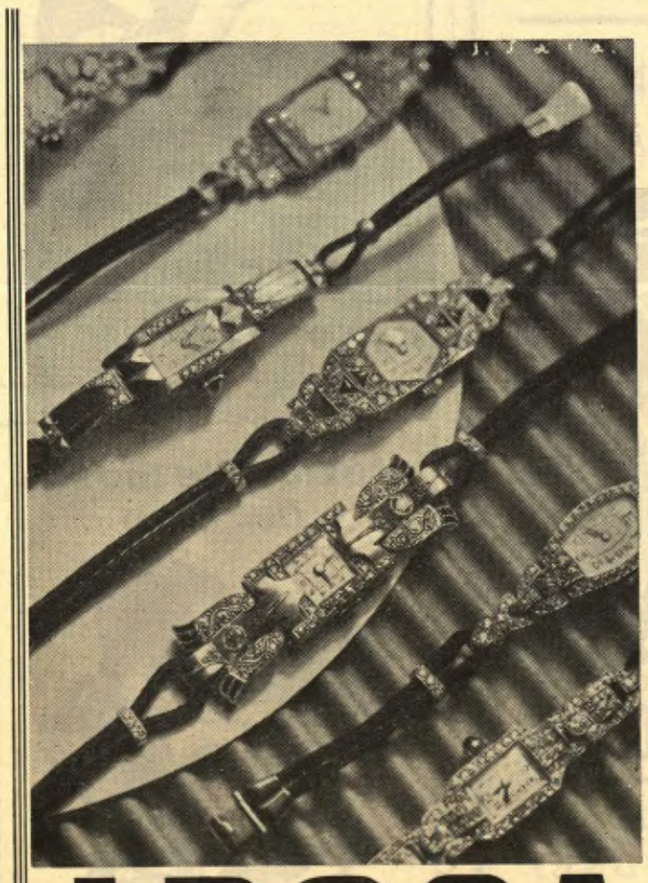

RELLOTGERIA

El millor en mecanisme de fabricació suïsa en models creats i executats per

J. ROCA

JOIER Rambla del Centre, 33 - Passatge Bacardí, 2

Mirant a fora

Louis Loucheur

Aquest ex-ministre francès que ha mort fa pocs dies, potser era més un home de negocis que un polític. Sembla, almenys, que no creia en res més que els negocis: la política era per ell considerada un joc de criatures, la qual cosa no li privà pas de dedicar-s'hi, tot dient sovint que tan bon punt pogués se'n retiraria, car ja li havia donat tot el que ella pot donar, i aleshores es dedicaria a córrer món, a fi de veure el que no havia vist.

En certs sectors, Loucheur no fruïa pas del que se'n diu bona premsa: tenia amistats amb personatges de fama tarada i se li reprotxava que els gustos artístics i literaris que afectava eren massa ostentatoris perquè fossin de debò.

Però tot això el devia deixar molt tranquil.

* * *

—Clemenceau em deia — explicava Loucheur—una vegada: per ésser conegut, cal arreglar-se perquè parlin de vós, en bé o en mal, tant li fa mentre se'n parli. Per això — afegí Loucheur — no em molesta que dels impostos que vaig crear essent ministre de Finances se'n digui «impostos Loucheur». Jo els anomeno «els impostos el nom dels quals tinc l'honor de portar», i gràcies a ells no corro el perill d'ésser oblidat.

* * *

Estava tan segur de la seva bona sort — de la qual, a més a més, tenia fama —, que un dia un comunista li interrompé un discurs amenaçant-lo amb la revolució. Loucheur, amb cínica desimboltura, respongué sense immutar-se:

—Camarada, no m'esvereu pas gens amb la vostra revolució. Que vingui, estic ben segur de surar. I vós, n'esteu segur?

La Cambra esclafí a riure, perquè, realment, tothom estava convençut que, sota qualsevol règim, el débrouillard Loucheur hauria sortit amb la seva.

* * *

Quan els grans protagonistes de la guerra es tiraven els uns als altres pel cap tot de memòries pòstumes o «àntumes», els amics de Loucheur li demanaven sovint la seva opinió. Responia:

—Cada un té raó, però no n'hi ha cap que ho digui tot.

—Però vós, que heu estat testimoni dels esdeveniments...

—Com que jo només era un ministre extra-parlamentari, la meva presència no era considerada una nosa.

—Haurieu de publicar les vostres memòries.

—Ja les publicaré un dia, però fins que els altres ho hagin dit tot, per posar les coses a lloc.

Existeixen les memòries de Loucheur?

* * *

Loucheur guardava com una reliquia una caricatura, obra de Poulbot, dels temps de la guerra. En 1917, aquell havia creat la «carta de carbó», que donava dret a un coeficient de combustible variable segons el nombre de persones de cada família. El dibuix de Poulbot mostrava un soldat amb permís que demanava les últimes notícies de l'arrière.

—Res de nou — li deia la portera —. Ah, sí! Hi ha un que li diuen Loucheur que ens vol escalfar amb coeficient.

Un míting en cinc actes

Que en un míting hi hagi baralles, és un succés quasi quotidià, aquí i a tot arreu del món.

Però el tomb pres pel recent míting hitlerià organitzat a Viena al barri de Hernals ha estat més complicat. Cal començar dient que assistien a aquest míting, endemés dels hitlerians vienesos, comunistes, pangermanistes i «heimwehrians» cristians-socials.

Un hitlerià obrí el programa amb una curta allocució. Fou el pròleg. Després vingué el primer acte: la rèplica d'un orador comunista, que provocà una envestida general contra els «camarades» i llur expulsió de la sala.

Després d'això — acte II —, el pangermanista Douchik censurà Hitler de no permetre, per consideració a Mussolini, de tractar la qüestió del Tirol meridional. Baralla entre hitlerians i pangermanistes, que acaba amb la derrota i retirada d'aquests darrers.

Intervenen aleshores els cristians-socials criticant l'actitud de Hitler en la qüestió religiosa. Són implacablement apallissats i han d'evacuar el local. Amb aquesta escena acaba l'acte III.

A l'acte IV, els cristians-socials i els pangermanistes es troben pel carrer. Discussió a l'aire lliure que acaba en una baralla general.

Comença l'acte V amb l'entrada en escena de la policia, la qual procedeix a repartir llenya amb una objectivitat remarcable.

Epíleg: el comissari del districte XVII veu el seu despatx envaït pels manifestants detinguts, alça els braços en l'aire i exclama:

—Sort encara que els social-demòcrates no hi eren!

Vella rancúnia

Segons les ressenyes, la sessió en què Laval exposà a les Comissions parlamentàries de Finances i d'Afers estrangers, els resultats dels seus viatges de vacances, fou una reunió ensopida.

Responent a una pregunta, Laval precisà així la seva situació després del seu viatge a Amèrica:

—Tinc les mans lliures, com les hi té el president Hoover.

—Aleshores, les ficarà a les nostres butxaques—va dir Franklin-Bouillon.

DES DE MEXIC

Apoteosi macabra

Mèxic, dia dels morts. Culminació i apoteosi d'un culte, d'una consagració tradicional a la mort. Una ullada als cementiris, regats, a clapes, per la ciutat. Corrues d'autos, llampants o atrotinats, enfilalls interminables i densos de gent fent via als camps de repòs: en les portes, una fira cridanera, venedors ambulants de tota mena de coses de menjar i beure, ferum greixosa: oferta profusa de *pulque*, nèctar nacional, que la gent del poble ingereix en quantitats increïbles. Crits i xivarri, gernació abigarrada, multicolor. A dins, cada fossa, cada panteó, amb la guàrdia familiar: ciris, un devessall de flors, una catifa rica de colors. Tot el matí, segueix l'afluència incessant de gent: al migdia, cada fossa esdevé el centre d'un suculent àpat familiar. Cada família va ben previnguda, amb farcells, cistelles, i l'àpat, per l'abundància, per les profuses libacions, ratlla, gairebé, en una orgia. I a la tarda, la culminació. Caldejat l'ambient, tèrbola la imaginació, uns quants ossos masegats posen epíleg a la diada dels morts.

Gravat en fusta d'Antonio Gutiérrez

Tot aquest escenari, aquesta tradició, d'un paganisme que, com tants altres costums indígenes, la màscara del catolicisme sols ha pogut disfressar, no destruir, constitueixen un espectacle pintoresc, mogut, viu de color, però també ple de sentit i altament revelador. Perquè la festa dels morts, a Mèxic, és l'apoteòsica culminació d'un culte familiar, d'un tracte de tu a tu, sàdic, col·lectivament morbós, amb la mort, sadisme que el fatalisme del gran poble, un fatalisme serè, passiu, indefens, pes ancestral, i la cruesa dels vaivens revolucionaris, han arrelat fondament en la imaginació popular.

A Mèxic la gent del poble es ven la vida per un no res. Per un refús a la beguda, per una mirada que a l'altre es fa desafiadora, per faldilles, per uns centaus, la gent, cada dia, mata i desafia la mort.

I, darrera la mort, ve l'exhibició pomposa i cridanera de la parenceria funerària. En el centre de la capital, les grans agències, cara al carrer, en immensos aparadors, fan l'exhibició de taüts de tota mena, per a tots els gustos i possibilitats: per la ràdio es fa l'anunci, insistent, de les agències amb oferta de serveis: als barris baixos hi ha un carrer, «Tabaqueros», tot ell dedicat a aquesta indústria, i allà, amb mostres al carrer, la gent discuteix preus, regateja, i feta l'operació, el comprador carrega el taüt i, travessant carrers amb la caixa a coll, fa via a la casa.

Ve, a la nit, el *velorio*, que, en les barriades baixes, té un caient pintoresc inconfusible i únic. El taüt a terra, voltat de ciris: la porta, oberta al carrer. Tots els passants, coneguts o no, poden entrar i entren sovint, a acompanyar els que vetllen el cadàver: primer, una tassa de cafè calentó, després la cosa es surt de to, es beu copiosament, i a la matinada tots dormen el son dels justos. Per a la gent barrilaire, amiga del xivarri, un *velorio* és una festa que no es deixa perdre mai.

Familiar el tracte amb la mort, i constant la serenitat amb què hom l'enfronta. Es tradicional, fulletinesca, la conformitat, o més ben dit, l'agressivitat amb què els afusellats polítics i els ajusticiats l'esperen sense posar-hi ell art ni part, deixant-se arrossegar pel curs inexorable de les coses. Tot interrogant, tot problema, tot l'esdevenidor, té, obligat, com a comentari i contestació, aquesta frase, tan mexicana, tan reveladora: «Pues quién sabe, señor?»

Com, un poble així, de tal idiosincràsia, passiu, pot haver incubat i sostingut, feroçment, llargament, un moviment de la magnitud, de la intensitat, de la insistència, com el que des de 1910 ve succeint-se, amb intervals i pauses? Qüestió complexa. Mariano Azuela ha escrit una novella, plena de color i de realisme, *Los de abajo*, en la qual l'heroi s'enrola a les files revolucionàries, lluita, es fa cap d'un grapat d'homes de la seva mena, corre aventures i mor, sense conèixer ni endevinar què persegueix, què vol, què cosa és la revolució. Forta, crua, la novella d'Azuela ha estat censurada per certs sectors, per la seva desolació, pel seu pessimisme, per la desconcertant irresponsabilitat de l'heroi, que l'autor presenta, possiblement, com figura típica i representativa entre les dels revolucionaris. Però, censura a part, sí és cert que als inicis i en desencadenar-se, el moviment de 1910 té, no un, sinó legions d'afiliats d'aquesta mena.

I, què hi ha en el fons sinó un pregon fatalisme? El revolucionari de la novella, quin idealisme persegueix, què és el que el fa moure, què el que el porta camí de la aventura? Fatalisme, passivitat, sempre: la força dels esdeveniments, els orígens i finalitats dels quals no coneix, l'arrosseguen, l'empenyen: després, és la inèrcia, el curs mateix de les coses, el que el fa moure, accelerant el pas fins a la fi.

Però l'anècdota ens ha pres massa espai, i cal deixar, per un altre dia, la insistència sobre el tema.

MARTÍ CASANOVAS

Mèxic, novembre de 1931.

CAMISERIA

F. VEHILS VIDAL

32, Avinguda Portal de l'Àngel, 34;
7, Plaça Universitat, 7

Guants pell	a	8	ptes.
» cosits a mà	»	10	»
Pijames franela	»	14	»
» oxford	»	18	»
Camises popelín	»	8'50	»
» zèfir	»	14	»

CORBATES :: GRANS NOVETATS

COMPANIA TRASMEDITERRÁNEA

MADRID: PLAÇA DE LAS CORTES, 6. — BARCELONA: VIA LAIETANA, 2

Serveis regulars de vapors comercials i correus entre la Península, Balears, Norn d'Africa, Canàries, Guinea Espanyola

LINIA RÀPIDA DE GRAN LUXE BARCELONA-CÀDIZ-CANARIES

Sortides setmanals els dissabtes, a les 12 hores. Efectuaran els serveis les modernes motonaus

CIUDAD DE SEVILLA i CIUDAD DE CÁDIZ

Línia comercial amb escales en tots els ports de la Mediterrània, Nord d'Africa i Canàries. Sortides quinzenals el dijous.

LINIA RAPIDA DE GRAN LUXE BARCELONA-PALMA DE MALLORCA

Sortides tots els dies (llevat els diumenges) de Barcelona i Palma, a les 24 hores per les modernes motonaus

'CIUDAD DE BARCELONA i "CIUDAD' DE PALMA"

Serveis regulars entre Tarragona, València, Alacant i Palma de Mallorca i entre Barcelona i Mahó

LINIA RAPIDA REGULAR ENTRE ESPANYA i TERRITORIS DE GUINEA ESPANYOLA (Fernando Poo)

Sortides el dia 15 de cada mes amb escales a València, Alacant, Cartagena, Càdiz, Las Palmas, Santa Cruz de Tenerife, Rio de Oro, Monròvia, Santa Isabel, (Fernando Poo), Bata Kogo i Rio Benito, pels vapors "TEIDE" i "LEGAZPI"

LINIA RÀPIDA REGULAR ENTRE BARCELONA i VALENCIA

Sortides de Barcelona: dilluns i dijous, a les 20 hores. Sortides de València: dimecres i dissabtes a les 19 hores Servei prestat per la motonau

"CIUDAD DE VALENCIA"

Primera: 32'50 pessetes; Segona: 21'50 pessetes; Tercera: 10'00 pessetes.

Servei ràpid setmanal Mediterrània-Cantàbrica

Amb escales a tots els ports. Sortides tots els dimarts.

LINIA REGULAR ENTRE BARCELONA, ALACANT, ORAN, MELILLA, CEUTA, MALAGA i VICEVERSA

Sortides de Barcelona tots els diumenges a les 8 hores

Servei comercial entre la Península, Nord d'Africa i Canàries, amb escales a tots els ports de la Mediterrània

Sortides quinzenals

SERVEIS DIARIS ENTRE MALAGA i MELILLA

DELEGACIO DE LA COMPANYIA A TOTS ELS PORTS

EL CINEMA

LES ESTRENES

Per fi, heus ací, amb *Els carrers de la ciutat,* una estrena realment remarcable. Es un film aquest prou important per situar, per ell sol, el seu autor a la primera fila dels realitzadors actuals.

Els carrers de la ciutat ens revela R. Mamoulian, és un film que comptarà com una de les sorpreses més intenses que ens ha procurat el cinema en aquests darrers anys.

Un film sense antecedents, ja que el seu autor no havia donat sinó una pellícula, *Aplaudiment* — que passà per alt al públic, un film presentat amb una propaganda raquítica —, un film, en fi, que explota encara el tema tan gastat dels infractors de la llei seca i, tot això, és una obra d'una novetat i perfecció sorprenents.

R. Mamoulian és armeni, nat a Tiflis. Ha residit llargues temporades a Moscú i a París; és a Amèrica des de fa sis anys. Sense negar ara l'aport original que és el secret de la seva personalitat, crec que, en tractar de situar al seu film, cal concedir que l'autor es relliga espontàniament a la llarga tradició americana, el mateix pel que fa referència a la inspiració inicial — tema — com als mitjans extrínsecs de realització — foto, muntatge, interpretació i ritme global —.

Antecedents? Cummings, Wellmann i Sternberg. Els tòpics habituals a l'ambient dels *gangsters*. Cinisme brutal, violència, sistema de gestos en tensió intermitent, pesant sensació d'angoixa, els retrobem aquí amb una intensitat i força d'expressió insòlita, i tot plegat paït dins un motlle original, que fa que s'eviti tothora el plagi, tan freqüent dins aquest gènere de films.

Els problemes que plantegen el sonor i el parlat, resolts amb elegància. No hi ha, llevat d'una escena — el lector pensarà en l'escena al llit, on Sylvia Sidney es remembra la conversa anterior —, cap novetat en aquest sentit; concedit. No és doncs, en aquest terreny, Mamoulian un inventor, però ja és molt haver tractat aquests ingredients com a factors subalterns, que en cap instant no s'oposin a la marxa del film, perquè el film sobretot s'imposi pel que s'ha d'imposar, per la seva magnífica continuïtat.

El que ací importa, per damunt de tot, són les qüestions de forma; aquella formidable estructuració de totes les escenes dins un ritme precís, ara feixuc, ara explosiu, i sobretot l'articulació dels traspassos d'una escena a l'altra. Qüestions de forma sens dubte, però que no ens han de fer oblidar que, almenys en un moment, aquell que precisament reproduïm aquí, Mamoulian s'ha mostrat capaç de profunditat i de dotació psicològica i dramàtica, ideant i realitzant una escena que passarà a la història del cinema.

De tantes coses com voldria ara dir, una crec indispensable sobretot: que aquesta escena, i també algunes altres, no serien el que són sense el concurs d'aquesta gran actriu, nova *star,* que és Sylvia Sidney.

J. PALAU

«Els carrers de la ciutat»

PANORAMA

ADEU A LYA DE PUTTI. — Aquesta dona que ha tancat tràgicament els ulls rera una llegenda roja tenia una llum negra en la mirada que pressentia una mort carregada de violència. Violència doble perquè la mort ha esdevingut vora la migdiada vital — matí encara — i vora la terra de promissió de Hollywood, sota un tremolor de banderes i de cel plom.

L'havíem vist, un dia, entrant a la barraca de saltimbanqui d'Emil Jannings. Era la dona sense destí, que demanava la vida. Després era la dona tèrbola i capriciosa. Aquesta és la història de *Varieté* que E. A. Dupont aixecà per a fer-li la llegenda. Després, Lya s'incorporà al rol que biològicament li esqueia millor de tota la mitologia literària. Lya de Putti féu una deliciosa, una esplèndida creació de *Manon Lescaut* en un formidable film alemany posat a segon terme per una atzagaiada ianqui que intentava el mateix esforç. — D. P.

El cinema alemany segons Grozz

El conegut caricaturista alemany Georges Grosz, del qual s'ocupava fa poc temps MIRADOR, ha publicat en *Der Querschnitt* unes opinions sobre el cinema. El tros que en transcrivim n'és el més important:

«Per què aquesta eterna idealització de la petita burgesia, amb el balcó, la regadora i el canari? Pel que fa als treballadors, no surten en els films. Només se'ls hi troba sota l'aspecte d'un xofer parlant saxó o d'una marioneta ridículament disfressada. Per què sempre hem de seguir Amèrica? Alemanya té meravellosos tipus fotogènics. Perquè cal no oblidar que l'americà, almenys els americans joves, és realment com ens el representa la pantalla. Aquell tipus elegant, ben afaitat, superficial i sempre somrient existeix, a milions d'exemplars, als Estats Units. A Alemanya només es troba entre els homosexuals o els actors de cinema. Però també tenim un tipus de xicot ben alimentat i que no es presenta pas malament. Els russos mostren, en llurs millors films, fesomies específicament russes. No hauria d'ésser necessari imitar sempre. I ho fem fins a l'extrem que la vida alemanya només apareix a la pantalla en els noticiaris de la setmana. La resta no és sinó teatre de cartó, decoració i, en els millors casos, contes per a adults.

Un parell d'idiotes

Stan Laurel i Oliver Hardy, com tots els bons clowns, han sabut composar-se un tipus. I, el que és més important, un tipus molt humà. Un tipus establert amb les dades que forneix la realitat, l'observació de la vida. De perfectes imbècils com Stan Laurel i Oliver Hardy, se'n troben a cada cantonada.

Un parell d'idiotes, hem dit. Però dintre de l'idiotisme, hi ha classes també. I Laurel és molt més idiota que Hardy. Laurel, pobret, és l'home derrotat que, conscient del seu fracàs, porta la por arrapada en el més profund del seu ésser. Va pel món mig estabornit, amb un esporuguiment crònic que, perduda la voluntat, és incapaç de combatre. Davant d'un semblant, el primer gest instintiu que adopta és de defensa i d'iniciar una fugida prudent. Aquest gest el va repetint insistentment. I és que, perseguit implacablement pel destí, té por, molta por, una por terrible. Naturalment, el seu èxit és complet. Ja és sabut que el bon clown ens fa riure per mitjà de sentiments baixos: la por, la covardia...

L'altre, Oliver Hardy, és tan perfecte idiota com Stan Laurel. Però com que ha tingut la sort en aquesta vida d'ensopegar amb un company que és una desferra humana més idiota que ell, l'home es creix considerablement i esdevé brutal i dominador. Davant Laurel únicament, és clar. Laurel li serveix d'ase dels cops. Li serveix per a venjar-se de les patacades que rep constantment de la gent. Li serveix per a esbravar-se. I Laurel, pobrissó, s'ha de resignar a aguantar contínuament el xàfec. Hardy, però, així que es troba davant d'un ésser mitjanament intelligent, afluixa lamentablement i es torna petit... petit... rastrer... rastrer... Tan petit i rastrer com és Laurel d'avant d'ell.

Aquests caràcters són expressats pels dos grans còmics amb una sobrietat remarcable. Stan Laurel, sobretot, en possessió d'un rostre gairebé impassible, sap trair amb un gest facial, ric de matisos infinitesimals, tota la por que arrossega.

L'adveniment del cinema parlat ha anullat molts valors. Molts actors, orfes de condicions fonogèniques, han hagut d'allunyar-se a un segon terme discret. A Laurel i Hardy, per contra, el parlat, si no els ha fet guanyar cap nova posició, no els ha fet retrocedir ni un pas. I els ha permès d'afegir al seu bagatge expressiu un nou element: la veu. Veu que correspon exactament al tarannà de cada u. La veu de Hardy, com escau a un tirà, fa el mateix soroll del tro. La veu de Laurel, pel contrari, és tímida, vacillant, i — prudent — no surt pas de la boca sense abans haver explorat el camí.

Aquesta nova arma expressiva que els ha donat el cinema parlat, adquireix major eficàcia en les versions estrangeres que aquests dos còmics fan dels seus films. L'home que destroça un idioma fa riure indefectiblement. No falla. Tots els clowns ho saben. I no n'hi ha un que no faci malbé el llenguatge que parla. Fins al punt que quan un pallàs treballa al seu país, fa veure que en desconeix la llengua. Aquesta dificultat per a expressar-se, fingida en uns, real en Stan Laurel i Oliver Hardy, accentua notablement la comicitat dels nostres dos homes.

SEBASTIÀ GASCH

Stan Laurel i Oliver Hardy

FUNCIO BENEFICA DE GALA AL

Fémina

El dia 18 del corrent, a un quart d'onze de la nit, es presentarà el film FOX

mamá

basat en l'obra de GREGORIO MARTÍNEZ SIERRA, en el qual fa el seu «début» en la pantalla

Catalina Bàrcena

Aquesta funció serà a benefici de famílies necessitades de Barcelona, a les quals es destinarà l'import íntegre de la recaptació en la forma que oportunament es farà públic.

Tenint en compte el fi altament humà i caritatiu d'aquesta sessió, l'Agrupament Femení de "PALESTRA" ha accedit a patrocinar-lo i a prestar la seva desinteressada col·laboració.

El preu únic de les localitats serà el de **cinc pessetes**, i podran ésser retirades tots els dies, a partir del 10 del corrent, a la guixeta del Cine FÉMINA, de 11 a 1, o en el domicili social de «PALESTRA», Corts Catalanes, 592, 1.er, de 12 a dos quarts d'una.

Aviat es donaran més detalls

AVUI

FÉMINA

La més formidable humorada que han conegut els segles. Tota la gràcia de la famosa obra de

MARK TWAIN

corregida i augmentada per

WILL ROGERS

UN YANQUI EN LA CORTE DEL REY ARTURO

"Podem dir que tenim un altre dels grans films còmics complets. Sospitem que durarà en el programa, si hem de jutjar per l'acolliment del públic que veié la prova al Fémina."

("La Publicitat", 25 de novembre)

L'amor que prohibiren els Déus

Una història d'amor primitiu, en el paradís de Polinèsia

Obra pòstuma de

F. W. MURNAU

Es un film "Paramount"

COLISEUM

SETMANA de clamorós èxit de

Calles de la Ciudad

per GARY COOPER i SYLVIA SYDNEY

L'obra més emocionant que s'ha portat a la pantalla

Direcció: Rouben Mamoulian

Es un film PARAMOUNT

TIVOLI

Buster Keaton

¡Pobre tenorio!

Les rialles més sonores de l'any

Música de besos

(Jenny Lind)

per

Grace Moore - Reginald Denny

Wallace Beery

Film Metro Goldwyn Mayer.

AVIAT A ...?

EL TEATRE

LA CRISI TEATRAL

Diguem-hi la nostra

La censura contra les empreses teatrals per la seva resistència a provar fortuna amb noms que no han sonat mai en qüestions escèniques, les seves poques ganes d'incorporar nous autors als seus repertoris, resulta cosa molt perillosa per aquell que s'hi atreveix. De seguida es troba voltat d'una infinita collecció d'esperits selectes i de talents incompresos que li sortiran de tots cantons, que correran a abraçar-lo des de tots els indrets de Catalunya, que li sotmetran llurs manuscrits, injustament rebutjats pels ignorants empresaris, i li explicaran llurs penes i les mil vexacions de què han estat víctimes.

I si el malaventurat protagonista d'aquest cas que suposem — sobre dades ben certes — prova de llegir aquells manuscrits que li seran oferts, podem donar-li des d'ara la seguretat més absoluta que haurà d'acabar reconeixent la raó que han tingut les empreses en no voler fer-se'n càrrec; i la seva feina serà llavors la de dir a aquells que han acudit a la seva veu, que no era pas a favor d'ells la seva queixa.

Per això ens fa bastanta por parlar del cas que ens reporta Ramon Pei a *L'Opinió,* però amb el que acabem d'escriure ens sembla que ens estalviarem aquell perill. Pei ens fa saber que l'Empresa de Romea ha rebutjat una obra de Miquel Llor i una altra d'Angel Ferran. I és ben trist, tanmateix, haver de constatar que allò que ha fet que fossin rebutjades aquelles dues obres — *Núvols,* de Llor, i *Perquè demà surti el sol,* de Ferran —, la veritable excellència de les quals ens consta per haver-les llegides — i ho diem per aquelles persones de les quals puguem merèixer crèdit —, sigui precisament — com es veu per les manifestacions de l'Empresa que ens transcriu Pei — llur qualitat literària, cosa que, segons es veu, hom considera incompatible amb la consecució de l'èxit.

Això, si bé és vexant per als autors rebutjats, no ho és menys per al públic i pels autors de les obres que són admeses i posades en escena. I no hem de pensar gens ni mica que aquesta condició de «qualitat literària» que fa refusar una obra sigui només una frase eufemística per tal d'amagar el veritable judici del que la diu o que aquest motiu sigui un pretext per disfressar la veritable raó; no. Es dita amb tot el coneixement i amb tot el convenciment: la bona qualitat literària de l'obra és la cosa que inspira més desconfiança als empresaris en allò que toca a l'acceptació que pugui tenir.

Aquest qualificatiu de «literari» és equiparat per la gent de teatre a la pitjor cosa que es pugui dir d'una peça, el pitjor penjament que es pugui dir contra un autor.

Amb aquest insult hi va implícit un altre, que potser és pitjor i tot: el d'«intellectual», «intelligent», o alguna cosa per l'estil. Alguna cosa que equival a un certificat d'inteptitud absoluta per a escriure res destinat al teatre.

Una certa pudícia i una certa confiança en les nostres empreses ens havien fet fugir sempre de les lamentacions d'aquest gènere, però, en veritat, hem deixat de banda l'una en perdre absolutament l'altra. Amb aquest cas que comentem, ens hem hagut de convèncer que si amb probitat literària, amb agudesa intellectual, amb noblesa de concepte, es poden fer moltes coses, és ben difícil fer teatre per oferir als empresaris dels nostres teatres. Els consells que han donat a Romea a Miquel Llor i a Angel Ferran, per si ens quedés algun dubte, ens han deixat ben convençuts.

Hom els va recomanar que prenguessin model de Màntua i d'Alfons Roure, car és això el que convé; l'únic camí que els ha de menar a l'èxit; fora d'ell no hi ha salvació.

Entre els diversos punts que va tocar Josep Maria Planes en la seva conferència del dissabte passat a la Llibreria Catalònia sobre *La misèria del nostre teatre,* entre diversos punts que va tocar encertadament, va assenyalar aquest — que hem assenyalat també a diversos represes tots aquells que ens interessem per aquestes qüestions —, que per nosaltres és potser el primer que hem de tenir present sempre que vulguem parlar de l'anèmia que està passant la nostra escena: el de l'actitud de l'empresari davant les obres d'autors nous que li són ofertes.

Però aquella por davant les obres dels nous autors que per llur qualitat literària fan pensar en el fracàs, no priva que hom ens doni traduccions de les obres més anodines i més ensopides — que als ulls de l'empresa haurien de tenir els mateixos defectes que aquelles —, que duren en el cartell tot just una setmana. I després vénen els planys davant les butaques buides, les cares llargues davant la recaptació de les guixetes.

Es cosa sobre la qual no cal insistir: com hem dit altres vegades, l'empresari és un senyor particular que ha collocat el seu diner — o part d'ell — en un negoci determinat; i no hi ha ningú absolutament que tingui ni la més petita autoritat per a poder exigir-li que prengui, per exercir la seva indústria, una mercaderia que no li plau, que no li interessa, o amb la qual creu que no ha d'obtenir cap profit.

Però, per altra banda, no hi seria pas de més una mica de sentit de la responsabilitat. Un teatre com el català, en les circumstàncies en què es troba avui el nostre poble — més que mai necessitat d'un grapat de coses que han de completar el conjunt de la seva vida nacional —, ha d'ésser alguna cosa més que un negoci que no ha de respondre davant de ningú. En tot això hi ha alguna cosa més important, que ens interessa a tots i que entre tots hem de procurar salvar.

Hi ha molts, molts factors en la crisi que està passant el teatre, avui. No a casa nostra només, sinó a tot arreu. Prou sovint ens arriben veus de França, d'Itàlia, d'Alemanya, d'Anglaterra, d'Espanya endins, que ens donen notícia del marasme en què es troben totes aquelles escenes, però tothom fa el que pot per revifar-les, per animar-les i per tirar-les avant.

I és que, el que cal, com deia Planes, és jugar fort, no engorronir-se en l'èxit ja sabut i no voler saber res de nou, sinó saber arriscar alguna cosa.

A part de tot això, l'èxit és una cosa tan imponderable, els elements que hi contribueixen són tan inaprensibles, que potser valdria la pena de provar fortuna. Qui sap! Potser una obra de bona «qualitat literària» tindria el teatre ple durant tres mesos. No seria la primera vegada.

JOAN CORTES

LA DANSA

Maruja Amaranto

Hi ha dansarines que tenen la qualitat d'una cosa inexistent: el seu cos, a través dels ritmes de la dansa, va perdent-se, esboirant-se, fent-se immaterial fins que acaba per no ésser. D'aquestes en podríem dir ballarines romàntiques: figures que no aguanten la plena llum i necessiten la penombra i la grisalla.

Però els temps moderns, d'exaltació clàs-

Maruja Amaranto

sica de la matèria, la vigoria i l'esport, fugen d'aquestes pallideses malaltisses i cerquen en la dansa les nobles qualitats corpòries de l'escultura, sublimades per l'harmonia del gest que s'acusa amb energia i es descabdella amb la gràcia madura de la fermesa.

Les ballarines d'avui dia cal que siguin fetes d'escultura i de ritme, i que irradiïn llum i color, harmonitzades amb una gràcia sòlida i subjugadora. Materialistes com som, no podem admetre l'evocació d'una ànima perfecta sinó a través d'un cos perfecte i enèrgic.

D'aquesta categoria són la persona i l'art de Maruja Amaranto. Quan la veieu ballar penseu tot seguit amb la noble serenitat d'un marbre o d'un bronze combinades amb l'energia primitiva dels ritmes moderns i dels ritmes ibèrics. Una estàtua antiga animada d'una vida moderna; la llum espanyola que inundés una sala de museu.

La qualitat més sorprenent que sap posar en les seves interpretacions coreogràfiques la jove dansarina, és la naturalitat. Balla com si no li costés cap esforç, com si no fes res; però no us enganyéssiu; aquesta absència d'esforç aparent és el resultat d'una pila d'esforços reals; és l'acabat de l'art. Perquè l'art que traeix massa els seus procediments, no és art veritable.

L'especialitat de Maruja Amaranto són les danses espanyoles: en elles posa tot l'instint i la força del seu esperit fortament racial. Però de la mateixa manera que el seu cos i el seu rostre, tot i posseir, pel color bru de la pell i la negror brillantíssima de la cabellera i dels ulls, les característiques ibèriques més senyalades, tenen la correcció de proporcions de l'estatuària hellènica, també el seu estil és alhora espanyol i clàssic. Tota la sabor típica i tot el bon gust internacional. I ja és sabut que la vella polèmica entre els partidaris d'un castissisme cavernari i els d'una depuració estètica està ben resolt a favor d'aquests darrers, com s'ha vist en els aplaudiments que uns quants primer, tot el món civilitzat després, han atorgat a una Argentinita i a un Escudero.

El camí del gran art s'obre davant de Maruja Amaranto; camí de flors i d'obstacles; ella té prou mèrits per collir les unes i prou tècnica i voluntat per dominar els altres.

ROSEND LLATES

L'èxit d'E. Bourdet

Edouard Bourdet és dels autors francesos que ha conegut darrerament l'èxit internacional: un èxit menys legítim que el de Pagnol, però de tant o de més públic. Si Pagnol no recull sinó admiracions, a Bourdet l'escàndol el segueix. Ja en la seva primera obra, *Le Rubicon,* estrenada en 1910, sentí l'atracció de l'impur, del tema escabrós. *Le Rubicon* és un argument de vodevil tractat d'una manera psicològica. Una cosa semblant podria dir-se encara de *L'homme enchaîné* i de *L'heure du berger.* Aquestes obres li feren una reputació d'autor audaç, però intelligent, d'autor de tacte i de finesa.

La seva audàcia, en *La Prisonnière,* munta de to, es produeix l'escàndol i la fama de l'autor esdevé internacional. En aquesta obra, no obstant, el tema ja no té res a veure amb el vodevil. El psicòleg hi passa a primer terme. Es un estudi de caràcter una mica clínic. Hom pot parlar de Proust, en les pàgines del qual Bourdet ha xuclat les seves mels i les seves metzines. Caldria potser advertir que, a desgrat de tota la seva audàcia, l'èxit de l'obra és degut més encara al tacte que a la mateixa audàcia. Sense el tacte, sense la finesa de l'autor, hauria estat una obra que no hauria pogut presentar-se sinó en escenaris desqualificats. El seu tacte, la seva finesa, la fan en canvi una obra plena de poesia: poesia deguda, en gran part, a la manera de fer sensible l'empresonament de la protagonista a un domini obscur, sense que el personatge que exerceix aquest domini es faci mai present a escena. L'efecte poètic i dramàtic d'aquest procediment, Bourdet degué pressentir-lo ja en *L'homme enchaîné,* on el protagonista, en aquest cas masculí, és presoner també de la passió gairebé insana d'una dona. Però ací l'autor no fou un guardià tan sever del misteri, i així l'obra és lluny de produir un efecte poètic tan profund. No vol dir això que Bourdet sigui un autor que s'imiti ell mateix. Cert que ha produït poques obres; que podem pensar que és un autor de producció difícil, de vena poc abundant. Però essencialment podem dir que és un autor que avança i que es supera constantment.

Es un autor que es complau també en la sorpresa. Després d'aquestes obres, amb *Vient de paraître,* fa un insospitat viratge. En el primer acte d'aquesta obra som en plena comèdia de costums, som dintre la millor tradició del teatre francès. L'autor s'hi revela com a gran observador i gran moralista. Amb un diàleg clar, net, sense acudits parasitaris, sense retòrica, fa una sàtira viva, picant, dels llançaments editorials parisencs, de les combinacions i terboleses que precedeixen l'adjudicació dels grans premis literaris. En els altres actes l'autor es desvia. L'atracció per l'impur torna a guanyar-lo. Però aquest primer acte solament és més esperançador per a la maturitat del talent de Bourdet, potser que la resta de la seva obra. On anirà després d'això?

La resposta la tenim en *Le sexe faible. Le sexe faible* és una suma de les seves qualitats. Hi ha l'audàcia del tema, el tacte i la finesa en la manera de tractar-lo, l'observació penetrant dels costums, la netedat i causticitat del diàleg.

El sexe feble que ens presenta Bourdet no el constitueixen pròpiament les dones, sinó els homes. I no és que ens presenti una sèrie d'invertits, no. L'obra és una sàtira d'aquesta societat cosmopolita i brillant que s'arreplega en els hotels de luxe, la desmoralització de la qual, produïda per la fam de diners i de plaers, fa a la vegada que els nois educats, però sense fortuna, que cerquen el benestar en un matrimoni avantatjós, es comportin una mica com a noies, i que les dones amb diners, despreocupades, facin d'homes. Es una obra sugerida evidentment sobretot per la immigració d'americans milionaris a París, per les habituds desimboltes, egoistes, ardides de les americanes, per la mateixa facilitat a divorciar-se, a canviar de marit, per llur entusiasme despreocupat per l'amor físic. Així en la comèdia de Bourdet són elles les que emprenen els homes, les que intenten seduir-los, les que paguen. Ells, en canvi, els que es rendeixen, els que es deixen seduir per diners o que, de vegades, no es

Edouard Bourdet

deixen seduir, amb l'esperança d'un bon matrimoni...

Bourdet es complau a invertir, doncs, els termes. Sens dubte hi ha molt d'exageració caricaturesca en la seva obra, aquesta exageració que exigeix la comèdia satírica, per fer ressortir els trets que vol satiritzar, però que deixa endevinar sempre un fons de veritat i d'humanitat. I l'autor té, encara, el tacte de no fer antipàtics els personatges, de presentar-los tal com són per un resultat de l'ambient, contra la corrupció del qual són impotents o incapaços de reaccionar.

Cert que el tema de *Le sexe faible* és encara de vodevil o que hom hauria pogut fer un vodevil amb aquest tema. L'hi hauria fet segurament un autor del segle passat. Però aleshores calia fer riure molt per fer-se perdonables les audàcies. Avui, per fer-se-les perdonar cal ésser intelligent i penetrant. D'ací que Bourdet n'hagi fet una comèdia de costums, ben observada, plena de detalls psicològics molt ben trobats. Es una comèdia que dóna constantment la sensació que ha estat molt madurada o escrita amb molt de temps. Altrament no té res d'aquestes maquinàries complicades del vodevil clàssic. L'autor lliga molt bé els seus fils; no es dispersa inútilment, però hi ha no obstant, en la seva obra, una disposició aparent, com si es tractés només que d'unes quantes escenes deslligades, que reproduïssin uns moments de la vida d'un hotel elegant de París.

DOMÈNEC GUANSE

Fantásio

Un marc encisador per la millor opereta de l'any

El veritable film sonor de novíssima i sorprenent tècnica

◆

Exquisides melodies del cèlebre compositor ROBERT STOLZ, per

VILLY FORST

l'actor cantant que per la seva gràcia, el seu art i la seva simpatía, meresqué el calificatiu d'*el Chevalier alemany*

Saló Catalunya

EL MILLOR ELOGI LA

4.a SETMANA

La Mujer X

I TOTALMENTE HABLADA EN ESPAÑOL!

No és solament la millor pel·lícula parlada en castellà, sinó també el drama més intens.

AVIAT

Trader-Horn

Metro-Goldwyn-Mayer

LA PEL·LICULA MIRACLE

Teatre Català Romea

COMPANYIA VILA-DAVÍ

L'obra nord-americana, original de Ramsay Mac Lean i Eleanor Jeffery.

Ràdio Chicago, W. P. H. 15

Sorprenent novetat teatral. Una emissora en escena dirigida per Ràdio Barcelona.

Decorat nou de Batlle i Amigó.

Teatre Català Novetats

GRAN COMPANYIA CATALANA

Direcció: C. CAPDEVILA

Avui tarda: ESPECTACLES PER A INFANTS. A riure tothom amb l'obra de Josep M. Folch i Torres,

LES ARRACADES DE LA REINA

Demà divendres, estrena de

Els tres pretendents d'Antonia

d'AVELI ARTIS

Decorat nou de BATLLE i AMIGÓ

Es despatxa a Comptaduría

CAMISERIA FITÓ BARCELONA

GRANS NOVETATS EN CORBATES INARRUGABLES

Jaume I, 11

Telèf. 11655

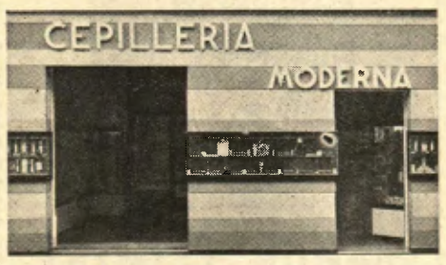

raspalls per a tots els usos

articles de neteja — objectes per a presents

rambla de catalunya, 40

AVIAT

la producció COLUMBIA

El passat acusa

Un film de passions humanes

PARLAT EN CASTELLA

per Luana Alcañiz

Barry Norton

Carles Villàrias

Maria Calvo

Un film de passions humanes

Distribuït pels

ARTISTES ASSOCIATS

LES LLETRES

ELS LLIBRES

S. Juan Arbó, *L'inútil combat* (Edicions Proa)

A Catalunya no és pas una cosa gaire difícil saludar l'aparició d'una primera novella. Més aviat, salvant totes les desnivellades proporcions, i tenint en compte la dificultat molt més gran de llegir una segona o una tercera obra que representi una exemplar reincidència d'una vocació tenaç, m'atreveixo a assegurar que a casa nostra és allà on surten més primeres novelles. Però en canvi sí que podem dir que és veritablement excepcional el cas d'un escriptor totalment inèdit en tota producció literària, àdhuc en periodisme, que faci les seves primeres armes públiques en literatura amb una novella, més que més si aquesta novella té les característiques de *L'Inútil Combat,* de S. Juan Arbó, que acaba de sortir a la Biblioteca A Tot Vent. Seguint en l'enumeració de detalls que fan remarcable la producció d'aquesta obra, podem fer esment, en l'ordre extraliterari, del fet que el joveníssim autor, fill d'Amposta, hagi fet el viatge a Barcelona, amb el sol bagatge d'aquesta novella sota el braç, i amb el decidit propòsit de trobar-li un editor.

Es clar que tots aquests detalls anecdòtics potser no tenen cap força damunt el públic de novelles, però val la pena de remarcar-los per tal com proven una autèntica irradiació de la literatura catalana per tots els extrems de la nostra terra, i conhorten una mica del misèrrim panorama que comença a presentar l'edició i venda de llibres en català.

La primera sensació que teniu en llegir aquest llibre és la de la força violenta i amargada que es condensa en un mot ben expressiu que per la freqüència amb què és emprat adquireix el caràcter de leit-motiv: ràbia. El protagonista del llibre, un ésser innominat i obscur, sentimental i ple de brutalitat, constantment revoltat contra el seu destí, marcat pel segell d'una malaltia que pressentiu sempre amagada àdhuc dessota els rars moments de més eufòria, és ben bé el retrat literari, agudament escorcollador, de l'home que té la ràbia al cos. No la ràbia de l'irascible momentani, del malgeniüt vulgar, sinó la de l'infeliç esclau intelligent que té consciència del seu esclavatge i de la indignitat dels que l'esclavitzen, però que es sent impotent per a trencar les seves cadenes i constantment, amb la seva revolta intermitent i la seva inútil desesperació, contribueix a fer més feixucs els seus lligams i més fosca la seva vida. La tendència de la novella, doncs — tota obra d'art és tendenciosa, per molt que hom vulgui evitar-ho —, és pessimista, amb un fatalisme que hom endevina influït per la lectura dels russos i dels alemanys moderns.

Ara bé, damunt una anècdota tan fràgil externament com és la vida d'un home que, per desavinences familiars i per rebellió enfront al lloc que li ha estat designat en la vida, fuig a través d'Europa per anar a morir en un hospital de Moscú, S. Juan Arbó sap construir una narració apassionada i vibrant, tallada per punts suspensius que semblen el panteix d'un home fatigat, i que sap, més que contar les coses, deixar-les endevinar a través de la reacció íntima que produeixen en l'esperit del protagonista. Us trobeu amb detalls que us fan creure que el tomb de la narració seguirà uns viaranys molt humans, però que encara semblen massa gosats als nostres lectors — per exemple aquelles allusions als vicis secrets del protagonista, aquell capítol on es descriuen els amors epidèrmics i violents amb la noia del poble —, però després veieu que l'autor els deixa de banda i no acaba de dibuixar figures que serien tan interessants com la del protagonista. Les tres dones que passen pel llibre a més a més de la mare: les dues promeses del poble — amor carnal i amor espiritual —, i la noia russa que sembla la fusió de les dues, la núvia-mare ideal de l'home, són massa poc retallades, resten ombres imprecises que només poblen un moment el fons agitat dels somnis i les desesperacions del protagonista. S. Juan Arbó, temperament de novellista, s'ha emprès en el seu primer llibre una tasca ingrata que potser no li recompensa l'esforç fornit. El tema, que seria grat a un Duhamel, potser és tractat amb massa crueltat, i aquell tel de pietat una mica irònica amb la qual el novellista francès segueix els trasbalsos del

Sebastià Juan Arbó

seu heroi Salavin, es troba a mancar en la narració de la vida d'aquell home malalt d'Amposta.

La figura de la mare, només, i al començament del llibre la del germà que es mor, i potser també aquell episodi del prostíbul de Praga, posen una mica d'amor en el llibre. Però tanmateix, veieu que el protagonista és un home dur, cerebral, que viu en la constant exacerbació del seu orgull i les seves passions i no sap veure la bellesa que hi ha en tota cosa ni té prou coratge per a revoltar-se francament contra el destí ni prou maldat per a ésser un brètol autèntic i aprofitat.

L'estil serveix amb fidelitat les intencions del novellista. Paisatge interior, i només de tant en tant unes pinzellades descriuen el món exterior, però defugint tot localisme. L'acció passa a Amposta, sembla, però igualment podria esdevenir-se en qualsevol altre poble del món. I per això detonen més alguns escassos castellanismes, influència sens dubte del lèxic de les comarques tortosines, entre els quals cal anotar «tenda», per botiga, i «tirar», per llençar.

Jo estaria molt content que ben aviat S. Juan Arbó ens oferís una segona novella. Les seves evidents dots narratives, el seu estil ple de vigoria podrien esmerçar-se en obres de gran volada. Diríeu que, un cop treta de l'esperit de l'autor aquesta novella, en la qual la part de records personals deu tenir una gran importància, la ploma del novellista es veurà més lliure per a crear acció i personatges. I per acabar, i potser abusant de l'amistat que ell m'ofereix en l'endreça del seu llibre, em permetré donar-li un consell que no té, com és natural, cap autoritat d'origen, però tampoc cap intenció impertinent: no crec en l'eficàcia, en cap sentit, de les discussions amb els crítics. Cal sotmetre amb serenitat i sense cap afectació les obres pròpies a l'examen dels que tenen aquesta missió, i de llur judici, el temps, el públic i, a la llarga, la posteritat, seran els qui hauran de dictar-ne l'apellació o la ratificació.

RAFAEL TASIS I MARCA

Manuel Azaña, escriptor

Dintre de pocs dies la companyia de Margarida Xirgu — l'esplèndida actuació de la qual no ha estat prou remarcada, i això és més greu en una temporada com aquesta tan lamentable per al teatre barceloní — ; la companyia de Margarida Xirgu, doncs, posarà en escena, per primera vegada, una obra de l'actual president del govern de la República, Manuel Azaña. L'obra s'anomena *La Corona,* i és un drama difícil i ple de novetat. Es, llevat d'una traducció de Merimée i d'un sainet intranscendent, l'única producció que Manuel Azaña ha escrit per al teatre. Camina, però, sobre el difícil terreny amb una seguretat remarcable i amb un accent molt personal.

Aquest accent és palès en tota la seva obra. Manuel Azaña és un producte destacat de l'esperit ateneístic; d'un Ateneu com el de Madrid que agermana vivament la inquietud política i la vocació literària. En l'obra de Manuel Azaña és, justament, molt difícil destriar els camins de les dues activitats. En la seva novella — *El jardín de los frailes* —, en la seva obra crítica — *Valera en Italia, La novela de Pepita Jiménez, Tres generaciones del Ateneo, Plumas y palabras* —, en el seu teatre, la preocupació, diríem l'obsessió política, és en primer terme. I no parlem, ja, dels estudis sobre la política militar francesa on es formà el futur ministre de la Revolució.

Manuel Azaña porta a l'estament governatiu un bagatge literari i cultural — a diferència d'aquells altres cabdills que solament portaven un títol (nobiliari o professional) o un cacicat a províncies —. L'estrena de la seva obra ens dóna peu per a subratllar aquesta nova posició mental del governant espanyol que ens assegura, si més no, una voluntat de perfecció fins avui problemàtica.

Hi ha en tota l'obra de Manuel Azaña una precisió de línia i una vigorosa seguretat del verb; palesen una disciplina mental extraordinària i, ensems, una implacable autocrítica que ha provocat un esforç de superació damunt de cada pàgina i damunt de cada text. Es un estil vigorós, premut, sobri, de vegades conceptuós. De vegades, per bé que el blasmi, fa pensar en Gracián; de vegades, per l'empenta musculosa del verb i per la intenció política, en Quevedo. O en Fígaro. Això sol seria suficient per a situar Manuel Azaña dins la més pura, castissa, tradició espanyola. Posseint com posseeix l'inconformisme rebel de la generació del 98, no és un idòlatra del mite europeu, sinó que desitjaria crear solucions nacionals per a cada problema. Però no interessen per al seu esperit fórmules derrotistes casolanes, a la manera de Joaquín Costa, o pessimismes destructors a la manera d'Angel Ganivet. Per això els blasma. El judici sobre Ganivet que obre el seu darrer llibre — *Plumas y palabras,* pàgines 9-117 — és el més definitiu que s'ha publicat sobre aquest pensador.

Però tampoc interessen a Manuel Azaña les solucions del patriotisme retòric muntades sobre banderes imperials. Una ironia sarcàstica destrueix tota elucubració bastida damunt dels records heroics. Els seus comentaris a la guerra de Cuba; la impressió que li produeix el desastre quan era infant (a la novella *El jardín de los frailes*) i els que construeix al peu del monument als herois, de Cartagena, són tallants com una fulla d'afaitar.

El jardín de los frailes és una novella autobiogràfica. Es un relat de la seva adolescència; el seu estil més aviat dur agafa ací zones d'enterniment evocant les seves hores d'internat al collegi dels agustins d'El Escorial. Fou publicada fragmentàriament fa molts anys a la revista *La Pluma*; segurament no coneixia, o no li interessava conèixer, les obres avui de moda, d'introspecció de l'esperit adolescent, tan aficionades a temes de seminari o d'internat. Azaña és un narrador àgil que mou una prosa carregada de frases castisses i de construccions castellaníssimes. La tradició literària és molt viva en el seu estil, un estil musculós, vigorós, carregat de pebre i de con-

Manuel Azaña

cepte, profund i nerviós a la vegada, i molt madrileny.

L'obra, però, més difícil de classificar dins de la producció de Manuel Azaña és *La Corona,* el drama que ha d'estrenar Margarida Xirgu al Teatre Goya, en dia pròxim. *La Corona* és un drama polític. En mig d'una guerra civil — en un país i en una època indeterminats —, Diana la reina i Lorenzo el cabdill addicte, fugitius de la desfeta del seu exèrcit, són apresats per les tropes d'Aurelio, duque de Quer, comandant de la facció victoriosa. Aurelio és un general habilíssim i tortuós. Més que una ruptura violenta amb la rama regnant proposa un pacte per mitjà del qual Diana tornaria a ésser reina i es maridaria amb ell. Si accepta, Lorenzo s'alliberaria d'ésser afusellat i passaria a ésser un personatge de la nova Cort. Diana, que és l'amant de Lorenzo, accepta per a salvar-li la vida. Però un cop a palau, Lorenzo es constitueix en un obstacle per al règim i Aurelio el fa assassinar.

La figura de Lorenzo — el Estudiante com li diuen els seus soldats — és molt vigorosa. Es l'arribista a força de tenacitat i de valor. Però l'home sense habilitat, encegat per l'amor de Diana. Eliminant aquesta darrera circumstància ens faria pensar una mica en l'ambició de Julien Sorel, o potser millor en el tremp heroic de Ramón Cabrera. Diana és una figura desdibuixada. Aurelio, en canvi, és un cabdill ple de prudència i de duplicitat, que enfront de la concepció heroica de la política que representa Lorenzo, podria posar-se com a símbol de la diplomàcia i de l'habilitat de la política del nostre temps.

El llenguatge d'aquesta obra és un llenguatge violent, acolorit sense matisos, certer, directe, que, sobretot al primer acte, recorda el teatre de Valle-Inclán.

GUILLEM DIAZ PLAJA

El tema literari del dia

Mentre procurem, entre tots, de posar, si no remei, algun pedaç a la situació del llibre català, que és, també, la situació de la literatura catalana, volem adduir, a manera d'anotació marginal, algun text del qual pugui despendre's un ensenyament o altre, o, si més no, pugui servir de punt de partida a ampliacions posteriors.

Algú ha dit que la literatura catalana era inferior a la crítica; que un crític que sols hagués d'ocupar-se de llibres que realment valguessin la pena tindria la seva tasca d'allò més descansada: mitja dotzena d'articles cada any; ara que, havent de nodrir una secció fixa en qualsevol publicació, es veia constrenyit a escriure sovint articles sobre llibres que, per insignificants, no mereixen ni ésser esmentats, i molt menys «rebentats». I això ni tan sols acollint-se a un punt de vista relatiu, és a dir, tenint només en compte la producció catalana contemporània, presa com un compartiment estanc, deslligada de tota comparació amb les literatures estrangeres.

Indubtablement, el punt de vista d'aquesta relativitat — isolament que no ha tingut mai res d'esplèndid — té, si no raons, pretextos que l'han justificat. Adhuc els pocs crítics de debò hi han estat massa sensibles.

Però hi ha una altra mena de crítics contra els quals cal prevenir-se: els que s'ha convingut de qualificar com a «crítics impressionistes», plaga estesa una mica pertot. Contra aquesta mena ha escrit Rothman, des de les pàgines de la revista *Ontlook and Independant,* el que segueix:

«La crítica impressionista ha esdevingut la forma dominant de la crítica dels nostres dies. Això té una explicació fàcil. Un període de *standards* rigorosos, memorable sobretot perquè ha relegat escriptors com Blake, Keats, Hardy, Whitmann i Crane, és seguit generalment d'un període d'individualisme, d'impressionisme i de gran relaxament en la crítica. Tots els criteris són llançats al vent i cadascú es converteix en àrbitre de tot. «La crítica — escrivia Anatole France — és una aventura de l'ànima entremig de les obres mestres del món.» I el cor dels seus admiradors, repetint les paraules del mestre, es llança a l'aventura a través de les obres mestres del dia. «Però espereu-vos, amics meus — probablement hauria afegit aquella ombra malencònica —, què és una obra mestra?» Per aventurar-se entre les obres mestres cal saber-les distingir. Cal apreciar, jutjar, aplicar patrons. La crítica impressionista és impotent per fer-ho.»

Potser l'únic del passatge transcrit que no és aplicable a la situació literària catalana, és allò que fa referència a l'aparició de la crítica impressionista com a reacció contra un període de *standards* rigorosos. El cas no és rar a Catalunya, on en diversos rams ja ha estat observada aquesta presència de reaccions a esdeveniments que no han ocorregut, aquesta aparició de desviacions d'una tendència que no ha existit mai entre nosaltres. Potser aquell catedràtic de la Universitat de Barcelona que aprovava un alumne que no sabia la teoria de Kant, però en recitava la refutació, no era un tipus tan esporàdic com s'ha cregut.

VARIETATS

Victor Bérard

Les lletres universals de l'Humanisme s'endolen del traspàs de Victor Bérard, hellenista de França. Victor Bérard havia nascut a Morez-du-Jura el 10 d'agost de 1864. Fou deixeble de l'Escola Normal Superior i després de l'Escola Francesa d'Atenes, on inicià la seva tasca d'hellenista, amb la seva tesi sobre *Els Fenicis i l'Odissea,* que fou reeditada en 1924 sota el títol de *Les Iles de la Très Verte* i *Mer Rouge et Mediterranée.* Fou elegit senador pel Jura en 1920 i reelegit en 1924. Però la política no era pas per ell més que un obstacle per a la seva tasca copiosíssima. Arran de la seva mort es recordà aquella anècdota curiosa, que diu que desitjant Frédéric Lefèvre ferli un interviu, Bérard no trobà més que una hora hàbil en la seva jornada: les cinc del matí!

L'obra ha estat, però, proporcionada a la feina i a la seva poderosa mentalitat. Tota ella fou menada a dreçar la figura d'Homer caiguda d'ençà de les teories de Wolf que sostenia l'existència d'un mite —«Homer»— per a personalitzar una llarga obra de formació popular. Aquesta opinió (que, altrament, segons Bérard, era ja mantinguda per Aubignac) esqueia en una albada romàntica en què el Poble, majúscula, es redreçava triomfant. Però Bérard retornà l'existència al mite. (Com Menéndez Pidal ha reconstruït la vida veritable del Cid, negada, també al segle XVIII, pel P. Masdeu.) La seva obra té així un sentit nacionalista, agressiu contra Wolf, aguditzat durant la guerra. (Vegi's: *Un mensonge de la science allemande,* 1917.)

En 1924 Victor Bérard lliurava a les edicions de l'Association Guillaume Budé la seva sensacional traducció de l'*Odissea* que ha esdevingut clàssica. Aquesta traducció va precedida de tres volums: *Le Poème représenté, Le Poème transmis* i *Le Poème édité,* que han estat aplegats en un de sol sota el títol: *La Résurrection d'Homère* (1930).

Havia publicat, demés, *Délos, colonie athénienne, Cultes egyptiens à Délos* (1917), *La Grèce et l'Orient* (1928), etc.

Aquesta breu relació solament pot donar una idea de la valor que l'Humanisme mundial ha perdut en el traspàs de l'hellenista Victor Bérard.

Claudel i Gide al Japó

Que l'Orient i l'Occident no es poden entendre, ho saben fins i tot els que no han llegit Kipling.

Per refermar-ho, traduïm — no directament; ens agrada no presumir — d'un article de Kuni Matsuo publicat a la revista *Yomiuri,* de Tòquio:

«Alguns francesos es figuren que Paul Claudel ha estat apreciat entre nosaltres i que ell ha influït la literatura nipona. En la meva opinió, Paul Claudel, catòlic, no tenia cap probabilitat d'ésser apreciat, a despit de la seva llarga estada al Japó i dels seus fidels traductors. A dir veritat, el japonès no ha entès res del principi dogmàtic de Claudel, de la mateixa manera que Claudel no ha sabut veure res de la profunditat de l'ànima japonesa. Cal notar que el setanta per cent de la raça nipona és budista o, almenys, de «mentalitat budista». Es ben comprensible, doncs, que els nostres intellectuals, que s'inclinen davant Tolstoi, Dostoievski, Bergson i Nietzsche, prefereixin al misticisme catòlic de Claudel l'individualisme franc d'André Gide, que un catòlic, Massis, qualifica de destructor de la civilització.

»M'atreveixo a dir que Gide té, sense que ell ho sàpiga, alguna cosa de budic. Es en aquest sentit que Gide s'acosta a la nostra ànima nipona.

»Els nostres intellectuals, nodrits de Lao-Tseu, de Çakamuni i de Bashò, trobaren en Gide una afinitat espiritual: alguna cosa molt oriental.

»Si Gide és perillós per a la societat europea, no ho és pas per al Japó. Car, entre els nostres escriptors, hi ha «savis» immoralistes cent vegades més perillosos que no pas Gide. El «desordre» de Gide, segons Massis, per nosaltres és una harmonia.»

ABRICS
CONFECCIONATS,
SEMPRE
"Sastreria Modelo"
RAMBLA CANALETES, 11

Agència exclusiva per a la venda de
MIRADOR
Societat General Espanyola de Llibreria
Barbarà, 16 *** Telèfon 17218

RECEPTOR
Radio CLIMO
enxufable al corrent
sense antena

Preu: 400 pessetes
RAMON CLIMENT
Consell de Cent, núm. 266
Telèfon 28058

CAMISERIA FITÓ BARCELONA
ESPECIALITAT
EN LA MIDA
Jaume I, 11
Telèf. 11655

ACABA DE PUBLICAR-SE:
LES CENT MILLORS
POESIES LIRIQUES
DE LA
LLENGUA CATALANA
TRIA DE J. M. CAPDEVILA
Preu: 3 pessetes
Demaneu-lo a:
Llibreria Catalònia
Ronda de Sant Pere, 3

AFISA
ASSUMPTES FISCALS I ADMINISTRATIUS
Laietana, 18, Pral. B. - Barcelona

LES ARTS — DISCOS

ABANS D'UNA EXPOSICIÓ

Laques barcelonines

El crític francès L. Gonce ha dit que els objectes de laca japonesos són les obres més perfectes que mai hagin sortit de les mans de l'home. No pretenem pas esmenar aquest judici. De la seva afirmació ens interessa el fet que a les laques, objecte de ponderació, hi afegeixi la condició de japoneses, la qual cosa dóna a la frase un sentit taxatiu que ha servit per-

Escultura de Josep Granyer lacada per Laques Sakura

què molts comentadors artístics senyalessin com exclusivitat del Japó el conreu d'aquesta branca de les arts decoratives.

Si anys enrera això era una veritat unànimement reconeguda, avui, i després de reconèixer el mestratge suprem dels lacadors nipons, és injust no senyalar els esforços d'alguns artífexs europeus.

Entre els múltiples *handicaps* — algun d'ells insuperable — en què es troben els lacadors d'Europa enfront dels japonesos, cal esmentar en primer lloc el de l'absència total de tradició. La laca és al Japó una art heretada a través d'una infinitat de generacions. Basti a dir que hi ha qui col·loca el seu inici a 392 anys abans de Jesucrist. I si en els seus començos tingué una aplicació solament utilitària, al llarg dels temps i en èpoques d'esplendor social, floriren artistes que sota la protecció dels grans senyors produïren meravelles que avui són la joia de certs museus.

Aquest règim de treball ens porta a apuntar una de les altres característiques de la laca, característica que explica la raresa de la seva producció en els nostres dies i a casa nostra. Difícilment trobareu un treball que exigeixi una quantitat més gran d'ofici i de temps. Són incomptables les manipulacions que sofreixen els objectes destinats a lacar. L'objecte lacat en millors condicions, no porta pas al damunt menys de trenta capes!

I naturalment, no són pas els nostres dies els més a propòsit per a lliurar-se a aquesta activitat. La laca és de les especialitats artístiques que fan enyorar més el mecenatge. Per a aplicar-s'hi, calen unes dosis de perseverància i de desinterès gens corrents.

Amb aquestes raons exposades *grosso modo*, potser contribuirem a fer compendre i valorar una mica més les obres que d'ací pocs dies exposarà a la Sala Parés Ramon Sarsanedes, director de les Laques Sakura, manufactura barcelonina.

Si en tot Europa són comptats els lacadors, no cal dir què passarà a la península. Els catalans, però, podem envanir-nos de comptar amb un excellent representant entre aquest grup d'artistes europeus. Car Sarsanedes és un home que treballa amb absoluta dignitat; repudia els pastitxos a què tot sovint es lliura algun famós lacador parisenc; i és mogut per una noble ambició artística que el porta al lacatge de l'escultura en bronze, cas únic a Europa.

Sarsanedes, demés, té el bon gust d'associar en les seves obres artistes catalans de les noves promocions. De Granyer, Bosch-Roger, Camps-Ribera i Benigani, són els models d'algunes de les peces que s'exposaran a Can Parés.

En aquesta darrera època, Sarsanedes ha lacat, sobretot, cigarreres, braçalets, belles esculturetes, etc. El nostre artista sent la temença que algú li retregui aquesta preferència vers els objectes sumptuaris. Cal advertir que, en el cas de Sarsanedes, això no s'esdevé pas en detriment de les recerques purament artístiques. I que, demés, la seva màxima ambició és arribar a la creació d'una manufactura de laques bar-

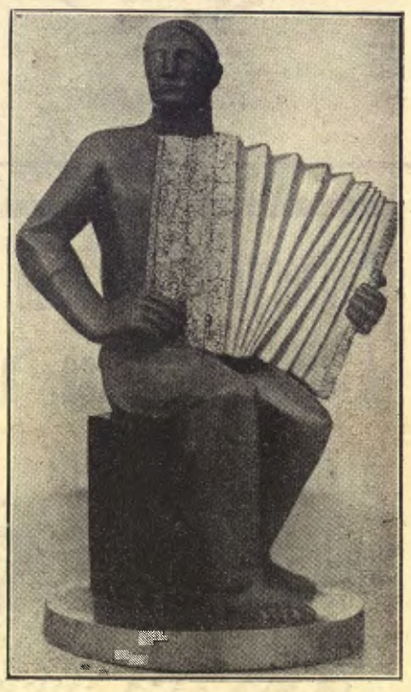

Escultura de Josep Granyer lacada per Laques Sakura

celonina, en la qual es produís intensament, fins el punt d'arribar-se a acarar amb l'exportació. Els qui coneixen la fama i la glòria de Copenhague i d'altres ciutats nòrdiques que han excellit en la fabricació d'objectes artístics, no poden menys que compartir les ambicions de Sarsanedes. Qui sap si temps a venir, més que les nostres indústries potents i reverenciades, serà una manufactura de laques la que escamparà pel món el nom estimat de Barcelona!

ANDREU A. ARTIS

DISCOS

Música simfònica

L'obertura de *Mignon* de Thomas, suara publicada, tindrà probablement bona acollida; primer per la qualitat del disc, ja que un enregistrament de l'Orquestra de l'Opera de Berlín, sempre és bo, però també perquè es tracta d'una obra grata al públic: els fragments de l'òpera que recull l'obertura són de fàcil assimilació i el que transcriu l'ària de la tiple, música alegre i de moviment que aviat s'emporta l'oient. Aquesta obra, encara que envellida, té l'interès d'ésser de les més representatives de l'òpera còmica i que a França ha tingut tota una tradició que encara perdura, per bé que amb altres procediments.

D'un altre autor, ben característic de l'escola francesa, Camille Saint-Saëns, s'han editat diversos discos de la seva obra *El carnaval dels animals*. Heus ací un dels músics que va prodigar-se en tots els gèneres. Sense compartir l'entusiasme dels francesos per aquest autor, cal reconèixer que la seva música, si no és sublim, és perfecta. Es ben bé el que se'n diu un neoclàssic en el sentit de tenir per la forma un veritable culte sense arribar a profunditzar en la inspiració, però que fa que el seu art sigui sempre depurat. Va tenir, demés, el gran encert de transformar el gust musical del seu temps arreconant de banda Donizetti, Meyerber, etc., i cooperant amb la Société Nationale de Musique, redòs d'on va sortir tota la tradició que va culminar amb César Franck i s'ha continuat després amb C. M. Widor, D'Indy, etc. Per ésser un autor que no sovinteja en els programes de discos és interessant deturar-s'hi una mica, i més amb aquesta obra, que vol ésser un intent de música descriptiva i de fer humorisme, però d'un descriptivisme bastant ingenu i a estones poc estilitzat. L'afavoreix molt, però, la intervenció dels pianos, i com que aquest instrument en el disc queda ben imprès, l'audició en discos esdevé perfecta, quedant ben de manifest l'excellent interpretació de la Simfònica de Filadèlfia i de les pianistes solistes.

Es una llàstima que les obres cabdals d'aquest autor, el *Psalm XVIII* i l'òpera *Sanson et Dalila*, no sovintegin ni en l'escena ni en els concerts d'ací i el disc podia fer molt per a corregir aquest oblit.

La *Simfonia núm. 1*, sobre temes catalans, feta pel Mestre Ribera, té entre el nostre públic una certa popularitat que li han donat les sovints audicions que d'ella fa la Banda Municipal. Efectivament, és dels pocs reculls que hi ha per a orquestra dels temes catalans. Més que una simfonia, és millor una fantasia i més atenent-se a la concepció acadèmica del mot. En aquest disc que interpreta una orquestra que s'anomena Filharmònica de Barcelona, van desfilant aquests temes tan amables a les oïdes del nostre públic, i per això és de preveure un bon èxit a aquest disc.

J. G.

* * *

El carnaval dels animals. — Saint-Saëns. — Orquestra Simfònica de Filadèlfia. — Companyia del Gramòfon. — AB 709-710-711.

Mignon. — Obertura. — Thomas. — Orquestra de l'Opera de l'Estat de Berlín. — Companyia del Gramòfon. — AB 704.

Simfonia núm. 1 sobre temes populars catalans. — Ribera. — Filharmònica de Barcelona. — Companyia del Gramòfon. — AF 476.

PROJECTOR

EN LA INAUGURACIO D'UNES GALERIES D'ART. — Com qui no fa l'esforç, amb la gràcia de qui no fa cap esforç, ha estat oberta una nova galeria d'art a Barcelona. «Syra» és la llegenda d'aquesta audàcia. Francesc Domingo i Angel Ferrant han volgut ésser els capdavanters. Bé val la pena que jo, ara, remarqui ací aquesta inauguració que bé podríem anomenar heroica. Heroisme redoblat, ara, que la tensió espiritual es polaritza en una anècdota grotesca o en una història de bons i de dolents. En què l'obsessió política pren totes les atencions i n'impedeix la dispersió.

Però heus ací que un nou esforç és fet. Que sabem que ja neixen, ça i lla, signes de renaixença. Que l'atenció de les gents es fatiga de l'anècdota i de la història que els apassionava ahir.

Voldríem que «Syra» fos el nou punt de polarització d'aquest retorn a la inquietud que tardava massa a produir-se a Catalunya i que necessàriament — és qüestió de vida o de mort — s'havia de produir, perquè els temps són d'urgència. — D. P.

TEMES URBANÍSTICS

Les cases velles

Per la ploma de Nicolau M. Rubió, i tot referint-se a una suggestió del senyor C. S., MIRADOR parlava recentment de la necessitat d'intervenir en els immobles que són inhabitables per sordidesa i fer que aquesta inhabitabilitat, avui dia imposada a llurs estadants (inhabitabilitat, per tant, nominal), esdevingui inhabitabilitat efectiva i absoluta: prohibició d'habitar aquests immobles mentre perduri llur sordidesa; o bé expropiació i destrucció d'aquests infectes habitacles. El senyor Rubió insinua, però, la solució eventual de restauracions arqueològiques. Tot ens sembla, doncs, encertat en l'article del senyor Rubió, i no hi afegiríem ni una coma si no ens semblés oportú de desenrotllar aquest extrem arqueologista.

Perquè, és el cas que molts d'aquests sòrdids i antihigiènics immobles alludits per l'intelligent arquitecte-jardinista són realment relíquies dels segles XV i posteriors, i fins n'hi ha de més venerables. La majoria d'aquestes relíquies de lloguer estan certament desproveïdes de vàlua artística i per al profà no ofereixen, conseqüentment, cap interès. La simplicitat arquitectònica dels tals edificis és doncs, per a ells, un greu perill: el menyspreu que inspiren a molta gent és per a ells una amenaça de mort: perquè entremig d'aquesta gent pot trobar-se un regidor massa expeditivament renovador o un propietari excessivament modernista.

En llur simplicitat d'estil, aquests vetustos immobles són, però, un encís inapreciable per a una gran ciutat moderna, un encís que caldria poder conservar fins i tot en llur discordància amb els grans i luxosos immobles de molts pisos que s'edifiquen incessantment a llur proximitat o a llur mateix costat. Aquest contrast de dimensions i d'anacronisme és justament un dels principals elements d'encís: tal casota gòtica que no destaca en la vetustat general del carrer de Basea, tal casalet barroc que es confon en la sordidesa del carrer de Giralt Pellicer, tal caseta rústega que no es fa especialment remarcar en la Corrríbia o en la Plaça Nova, serien un continuat meravellament i la més graciosa bicoca tan bon punt es trobés flanquejada per un gratacels i una gàbia d'oficines d'estil gatepac. Es clar que el terreny que les susdites relíquies arquitectòniques ocupen no redituarà de bon tros tant com el terreny contigu destinat a gratacels, però, un cop restaurada, la casota gòtica rendirà un profit moltes vegades superior a l'actual, renda ara tan escassa que precisament per aquesta raó l'expropiació o la compra de la casota gòtica o barroca és operació fàcil, operació que el Municipi podria realitzar paulatinament, junt amb la restauració. Aquesta doble operació no seria un gran negoci com el de la construcció de gratacels, però tampoc seria una empresa deficitària: seria un petit negoci que a la llarga podria esdevenir un gran negoci quan l'Ajuntament es trobés propietari de molts d'aquests immobles que a la nostra ciutat no redituen gairebé res tot podent redituar com els altres d'iguals dimensions que es construeixen modernament. D'altra banda seria engrescador per a molta gent de poder habitar amb tot el confort modern una casa romànica o gòtica—puix a Barcelona hi ha àdhuc alguna casa de lloguer romànica! Què no pagaria aquell multimilionari nord-americà, o aquell altre, per tal de poder habitar una d'aquestes barcelonines cases romàniques o gòtiques?

Cal considerar també que ultra el negoci del sobrepreu que aconseguirien les nostres cases arqueològiques restaurades, hi ha el gran negoci, molt més important, del to imponderable que guanyaria una ciutat moderna i populosa com la Barcelona d'avui si es podia desenrotllar i exhibir amb aquella picant alternància de gratacels ben gatepacats i de casones de pedra, àdhuc de maó, heretades i amorosament adequades al nostre temps des dels altres temps; testimoni d'un llarg i senyorívol passat; homenatge a les gèneres que, tot habitant aquelles cases antigues, anaven fent la Barcelona i la Catalunya que ara engeloseix i admira; i l'anaven fent quan llurs cases, avui vetustes i malparades, eren modernes.

El típic carrer de les Caputxes

A Barcelona aquestes relíquies arquitectòniques són nombroses, més del que es pugui imaginar; n'hi ha que fins posseeixen magnificència i vàlua artístiques. N'hi ha també que es troben disfressades de vuitcentisme: són les cases antigues que a mig segle XIX foren modernitzades per mitjà d'un brutal arrebossat que ocultà el bon aparell gòtic i per mitjà de la transformació de les finestres en balcons. La restauració o restitució d'aquests edificis grotescament disfressats d'indigència i de banalitat no seria aventurada: molts elements de restauració perduraren en aquestes cases, l'ordenació arquitectònica de les quals és d'altra banda ben viva en edificis intactes, en gravats i en documents de vària mena. Existeixen carrers que gairebé són del tot arqueològics; no tan artístics com el de Montcada, però molt més importants que aquest des del punt de vista arqueològic i des del punt de vista quantitatiu. Hi ha carrers d'aquests que ens embadaleixen per l'arquitectura del propi carrer, ultra la de les cases. I en el Museu de Santa Agata es troben pedres esculpides que no hi fan cap efecte ni hi serveixen gens, i que en canvi produïrien efectes de meravellós i patètic pintoresc si es trobessin conjugant amb l'esmentada arquitectura dels vells carrers barcelonins.

Tot això és amor a Barcelona; cosa sana i oportuna. Res de tan inoportú, res de tan irreparable, en canvi, com la destrucció.

JOAN SACS

FEU FER ELS VOSTRES GRAVATS EN LA
Unió de Fotogravadors
Casanova, 160-162 : Telèfon 77406

RADIO
PHILIPS 25 Ptas. mes
CLARION 35 " "
PHILCO 35 " "
etc. etc. etc. Rbla. : Canaletas, 6
6, Rádio Canaletas, 6

GUTEMBERG, S. A.
Maquinària, Tipus, Filetatge de bronze, Tintes i Utillatge per les
Arts Gràfiques
Agullers, 1 i Via Laietana, 4
Tel. 15524 - BARCELONA

La màquina d'escriure de qualitat

CASA ORBIS
F. FERRER AYMAR
Claris, 5 : Telèfon 19763
BARCELONA

ELS PREVISORS

—De quin calibre el vol?
—No gaire gros, és per una persona bastant prima.

(*Le Rire*, París)

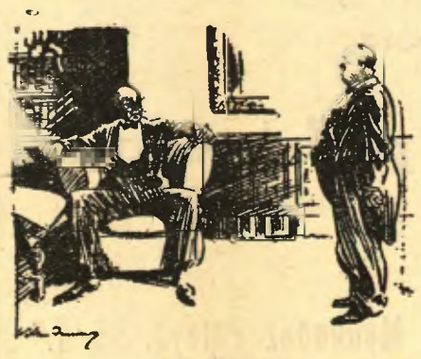

ECONOMIES

Lord X.—Hem de començar les economies. D'ara endavant, em posareu la meitat de soda en el meu whisky.

(*The Humorist*, Londres)

EN TEMPS DE CRISI

El pintor de natures mortes

(*Die Woche*, Berlín)

CAMISERIA FITÓ BARCELONA
NOVETATS EN CAMISES
Jaume I, 11
Telèf. 11655

ABURRIT DE LA VIDA

Neurasténic, trist, envellit, sense voluntat ni energies tan sols per divertirse, inútil per la vida, víctima d'un morbós pessimisme avassallador, heus aqui el fantasma que conduirá a la tomba a l'home jove al que potser els vicis o virtuts de sa mateixa joventut li esgotaren son sistema nerviós. Per ell será una injecció de vida el

TONIC NERVIOS CERA

(FOSFOR ESTRIGNINA I HIPOFOSFITS

Sempre el primer i sempre eficaç, prescrit per totes les generacións médiques devant els mes persistents fracassos de tota altra medicació tónico-nerviosa.

Venda farmacies.
LABORATORIS CERA, S. A.
Vico, 18. - Copérnico, 35 al 39. - Barcelona.

UNIC APROBAT PER LA ACADEMIA DE MEDICINA I CIRUGIA DE BARCELONA

—Ahir vaig dir a ton pare que t'havia vist robant-me les pomes. Què t'ha dit?
—Que una altra vegada procuri que no em vegin.

(*Life*, Nova York)

—Ja fa anys que cada dia escric els meus pensaments en una llibreta.
—Ja deus haver omplert més de mitja pàgina.

(*Sondagsnisse Strix*, Estocolm)

¿Le sería a Vd. agradable poder tomar un purgante de aceite de Ricino, si éste tuviera el gusto de un buen jarabe de naranja?

Pues éste es el aceite de Ricino GOLOSO, que envasado en un lindo vasito de cristal se vende en todas las farmacias.

ENCARREGUEU
ELS VOSTRES IMPRESOS ARTÍSTICS I COMERCIALS ALS
TALLERS GRÀFICS
PATRICI ARNAU
VERDAGUER I CALLÍS, 3, 5 I 7
(DAVANT DEL PALAU DE LA MÚSICA CATALANA)

ES LA CASA MÉS PERFECCIONADA EN LLIBRES RATLLATS, DE LUXE I EN TOTA CLASSE D'ENQUADERNACIONS. - ELEGÀNCIA I ECONOMIA EN ELS ENCÀRRECS. - EN CAS DE URGÈNCIA DEMANEU-LOS PEL TELÈFON
14856

—No sé si contestar-li que sí o que no a aquest xicot. Ara no em recordo si em va dir que tenia un Ford o un Cord.

(*Judge*, Nova York)

—I quin metge el visitava?
—Cap. Ha mort per si sol.

(*Le Journal Amusant*, París)

AIGUA DE ROCALLAURA

LA DEU MÉS RICA DEL MÓN

Si vostè pateix d'**Albuminúria, Litiasi úrica (mal de pedra), Bronquitis parenquimatoses Nefritis crònica**, es curarà radicalment amb

AIGUA DE ROCALLAURA

S'expèn en ampolles de litre i mig i en garrafons de vuit litres

Distribuidors generals
FORTUNY, S. A.
Carrer Hospital, 32 i Salmeron, 133

AGULLES
GIOCONDA

Si voleu obtenir el màxim so del disc i el mínim desgast, useu sempre agulles GIOCONDA. Cada agulla porta el nom gravat Capsa de 200 agulles 2'50 ptes.

Venda a l'engròs:
A. GUARRO
RAMBLA CATALUNYA, 7

Conservi la pell sana, neta, jove, fresca i gemada
Afaiti's depressa, amb higiene, simplement
Això ho aconseguirà amb la

Anuncieu a MIRADOR

ANUNCIANTS...!

Una moderníssima organització completa en publicitat

Pel·lícules de dibuixos animats

mudes i sonores - patent núm. 121288 - aplicades al servei de la tècnica publicitària, us l'ofereix:

"Agencia General de Anuncios"

Vostres productes poden ésser propagats amb èxit segur per tota la **Regió Catalana i Illes Balears**

200 cinemes en ciutats i poblacions de categoria

Fontanella, 10, 1.er, 2.a.-Tel. 16606
BARCELONA

Avinguda Menéndez Pelayo, 85, 1.er
MADRID

Societat Espanyola de Carburs Metàl·lics

Correus: Apartat 190
Teleg.: "Carburos"
BARCELONA
Mallorca, 232
Telèfon 73013

CARBUR DE CALCI; Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya) : : OXIGEN 99 °/o DE PURESA, Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova :: ACETILEN DISSOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova :: FERRO MANGANES i FERRO SILICI : : SOCARRIMAT i SECAT de fils i peces seda, cotó i altres teixits : : CALEFACCIÓ INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica : : GENERADORS, BUFADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS, ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS, GRATIS

Suscriviu-vos a **MIRADOR**
Pelai, 62. - BARCELONA

BUTLLETÍ DE SUBSCRIPCIÓ

El Sr. .....
que viu a .....
carrer ..... *n.°* ..... *es subscriu a* **MIRADOR**
vel preu fixat de **3'50 ptes.** *trimestre.*
..... *de* ..... *de 193*...
Signatura

IMPRESOS COSTA
Asalto, 45.-Barcelona